Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
...АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...оной ...гарана | № 253 (16476) | 1983 оной ноябриин 3, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДЫЕ ШЭНЖЭЛЭЛГЫН ШЭНЭ ШАТА

ЗАМБУУЛИНАЙ ДАЙДАДА ХАБСАРАЛГА-СУГЛУУЛБАРИИН ОРЕО ХҮДЭЛМЭРИНҮҮД ХЭГДЭБЭ

НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ХҮТЭЛБЭРИЛГЫН ТҮБ, ноябриин 1. (ТАСС). «Салют-7» станцие удаан болзорой туршада ашаглалгые хангаха программатай зохилдуулан, космонавтнууд Владимир Ляхов, Александр Александров замбуулинай дайдада гаража, хабсаралга-суглуулбариин орёо хүдэлмэринүүдые хэбэ.

Энэ хүдэлмэринүүдэй гол зорилго гэхэдэ, замбуулинай орёо нарин комплекснуудые байгуулхадаа, замбуулинай дайдада хабсаралга-суглуулбариин хүдэлмэри хэхэ онол арга болон хэрэгсэлнүүдые саашадань шалган нарижуулха хэрэг болоно.

Космонавтнууд Владимир Ляхов болон Александр Александров онгосоһоо замбуулинай дайдада гаража, электрын элшээр станцие хангалгын хүсые ехэ болгохо зорилготойгоор наранай элшэ хүсөөр хүдэлдэг нэмэлтэ батарей тодхобо.

«Салют-7» станци байгуулхадаа, эдэ хүдэлмэринүүдые хэхээр түсэблэгдэһэн байгаа. Станциин корпусой газаа талада тусхай хэрэгсэлнүүд болон түхеэрэлгэнүүд, тэдэниие барижа байха зүйлнүүд хараалагдаһан байха юм. Наранай элшэ хүсөөр хүдэлдэг нэмэлтэ батарей станци дээрэ «Космос-1443» гэжэ спутник-онгосоор асарагдаа.

Москвагай сагаар 7 час 47 минутада космонавтнууд замбуулинай дайда гаража, дамжан оролгын таһалга соохоо наранай элшэ хүсөөр хүдэлдэг нэмэлтэ батарейе суглуулан табиһан контейнер гаргажа, замбуулинай дайдада тэдэниие тодхохо газартаа абаашаба. Тусхай механизм, түхеэрэлгэ болон инструментнүүдые хэрэглэн, 2 час 50 минутын туршада экипаж наранай элшэ хүсөөр хүдэлдэг нэмэлтэ батарей тодхохо ба хүдэлгэхэ тон орёо, хүндэ хүшэр ажал дүүргэһэн байна. Түсэблэһэн хүдэлмэреэ дүүргэһэнэй һүүлээр Владимир Ляхов болон Александр Александров дамжан оролгын таһагта бусажа ерэбэ. Тэндээ агаар оруулжа, тусхай хубсаһаа тайлаад, станциингаа гол байра руу ороһон байна.

Нүхэд Ляхов болон Александров, уридшалан табигдаһан графигтай зохилдуулан, бүхы хараалагдаһан хүдэлмэриеэ нарин нягтаар дүүргээ. Тиихэдээ тэдэ эрэлхэг зориг, эрхим һайн мэргэжэл шадабаритай байһанаа харуулаа.

АШАГТА МАЛТАМАЛ ШАНАРЖУУЛГЫН «ЭРДЭНЭТ» ГЭЖЭ ХАМТЫН СОВЕТ-МОНГОЛ ПРЕДПРИЯТИИН БАРИЛГАШАД, АШАГЛАГШАД БА БАЙГУУЛГАДА ХАБААДАГШАДТА

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Советскэ Союзай ба Монголой Арадай Республикын хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй шэн зоригто ажал алдарта илалтаар түгэсэбэ — «Эрдэнэт» гэжэ промышленна предприятиин барилга дүүргэгдэжэ, үйлэдбэриинь хүсэнүүд болзорһоо урид ашаглалгада оруулагдаба. Аха дүү Монголой газар дээрэ хада ууланuудай, талын дунда ашагта малтамал шанаржуулгын комбинат баригдаа, хэдэн арбаад мянган хүн зоной мүнөөнэй город бодхоогдоо.

Инженерно-техническэ энэ ехэ комплексын барилга политическэ ба экономическа ехэ удхатай юм. Энэ хадаа социалис интернационализмын толотомо жэшээ, КПСС-эй XXVI съездын ба МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ оруулагдаһан горитой хубита болоно.

Энэ гайхамшагта түйлалтаартнай таанадые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалнаб. Барилгын, хабсаргалгын, машина бүтээлгын, прибор бүтээлгын, транспортын, геолого-бэдэрэлгын болон проектнэ эмхи зургаануудай ба предприятинуудай олохон коллективүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудай, совет ба монгол хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй эдэбхи үүсхэлэй, зохёохы ажал ябуулгын ашаар энэ түйлагдаа.

Шэнэ предприятиин амжалтатай хүдэлмэри хангаха, хүсэ шадалые саашадань ехэдхэхэ талаар совет-монгол харилсаа холбооe үргэлжэлүүлгэ арадай Монголой экономикые хүгжөөлгэдэ, гадаадада худалдаа наймаанда гаргадаг нөөсэнүүдые ехэдхэлгэдэ туһа нэмэри болохо бэзэ гэжэ этигэжэ байһанаа элирхэйлнэбди.

Хүндэтэ нүхэдүүд, таанадта элүүр энхые, зол жаргал ба манай арадуудай хоорондохи хани барисаа болон эбдэршэгүй хани нүхэсэл бэхижүүлхын аша туһада ажалай шэнэ амжалтануудые түйлахыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

КПСС-эй Центральна Комитет — **СССР-эй Министрнүүдэй Совет**

АГУУ ОКТЯБРИИН ҮНДЭЛЭЛДЭ

Советскэ Союзай ажалшад! Эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхагты! Эрдэм, техникын ба түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые ажал дээрээ оролдосотойгоор нэбтэрүүлэгты!

Экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөе!

(КПСС-эй ЦК-гай УРЯАНУУДҺАА).

...сомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин ...дай шэрдэлгын цехэй хүдэлмэрилэгшэ ...ае манай фотокорреспондент С. Бал...рэ харанат. Техническэ училищада һу...ай болоһоор эндэ хүдэлжэ, Валентина ...лтэй болонхой. Тэрэ комбинадай ажа... зэргэдэ жагсанхай. Агуу Октябриин ...ай вахтада В. Ильина эрхим дүнгүүдые ...эй комсомолой комитедэй гэшүүн юм.

...түхэриг арьбалагдаа. Тиихэдэ 102 тонно түмэр, 227 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн алмагдаһан байна.

Агуу Октябриин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ кузнечно-механическа, инструментальна болон элшэ хүсэнэй цехүүд шалгарба. Сергей Дмитриевич Ринчиновэй, Тамара Владимировна Казанцевагай хүтэлбэрилдэг , мастерска участогуудай коллективүүд һайн үрэ дүнгүүдые түйлаа. Тэрэшэлэн А. Кузнецовой, В. Бутухановай, К. Савиновскиин хүтэлбэрилдэг бригаданууд коллектив доторoo дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гараа.

Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллектив Агуу Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай бэлэгүүдые бариха зорилготойгоор эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Мүрысөөндэ илагшадай жэшээ хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые шэнэ амжалтануудта зориглуулна.

В. АВРАМОВА.

ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭЕЭ СЭБЭРЛЭНЭБДИ

Газар тарьялангай бүхы хүдэлмэринүүдые хэдышье һайн шанартайгаар ябуулаа һаа, муу шанартай үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэбэл, баян ургаса хуряахагүй байһа-мнай мэдээжэ. Тиимэһээ бидэ ороохо тарянайнгаа үрэһэ шэлэгдэһэн эгээн һайн участогтаа тарижа ургуулха, тэрэнээ саг соонь сэбэрлэжэ адхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг гээшэбди. Энээнэйнгээ ашаар жэл бүри тогтууритай, үндэр баян ургаса хуряажа абанабди.

Ерэхэ жэлдэ тарьигдаха 3000 центнер шэнисын, 2500 центнер обёосой үрэһэ адхаха түсэбтэй байгаабди. Мүнөө энээнээ гүйсэд хааһаабди. Шэнисынгээ үрэһые хүдэлмэриин 15 үдэрэй туршада наринаар сэбэрлэжэ хадагалаа һэмди. Эдэ үдэрнүүдтэ обёосойнгоо үрэһэ сэбэрлэжэ байнабди. Үрэһээ ороохо сэбэрлэхэ КЗС-10 болон ОС-4,5 түхэлэй машинануудаар сэбэрлэнэбди. Тэдэмнай һаадгүй хүдэлнэ.

Энэ ажал хүдэлмэриие үндэр бүтээсэтэйгээр, жэгдэ һайнаар ябуулхын тула, тэрээндэ хабаадажа байһан хүнүүдые урмашуулха хэмжээ хараалһан байгаабди. Түсэбэй ёһоор хараалагдаһан үрэһэ ноябриин эхеэр сэбэрлэжэ хадагалбал, үрэһэ сэбэрлэжэ байһан звено 100 түхэриггэй мүнгэн шанда хүртэхэ юм. Мүн звеногой гэшүүн бүхэн 2 центнер таряа абаха байна.

Мүнөө үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ ажал дээрэ машинистнүүд С. Ж. Халбазыков, Д-Н. Н. Дамбаев, тэдэнэй туһалагшад В. Р. Клабуков, Н. Д. Манзаракцаев гэгшэд онсо шалгарна. Тэдэнэртэ автомашинын жолоошон Д. Д. Митриков ехэтэ туһална. Харин энэ бүхы ажалые ороһоной тоогые даагша Р. Д. Садыев шадамагаар хүтэлбэрилнэ.

Үрэһэ хүрэнгэ бэлдэхэ түсэбөө октябрь һарын һүүл болотор дүүргэхэбди. Тиигэбэл ерэхэ жэлэйнгээ ургасын эгээл шухала үндэһэ һууринуудай нэгые бэлдэхэ болонобди.

В. ХАМАГАЕВ,
Түнхэнэй районой «Мир» колхозой ахамад агроном.

ХАНИ БАРИСААГАА УЛАМ БЭХИЖҮҮЛХЭ

Хоабиньдахи гидроэнергетическэ комплекс, Улаан мүрэн дээгүүрхи Тханг-Лонг хүүргэ, Бимшоной цементын завод—эдэ ба социалис Вьетнамай хэдэн арбаад бусад томо барилганууд Советскэ Союзай техническэ туһаламжаар бодхоогдоно. Совет-вьетнам аха дүүгэй хани барисаанай хүгжөөгдэжэ байгаа харилсаануудай олон тоото баримтанууд Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан дээрэ харуулагдаа. Хоёр оронной хоорондохи хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договорой табан жэлэй ойдо зорюулагдажа, ноябриин 1-дэ Союзуудай байшангай Колонно зал соо болоо юм.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. В. Русаков, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, совет ба ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ һуугаа.

Совет-вьетнам хани барисаанай бүлгэмэй түбэй правлениин түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. М. Калашников элидхэл хэлэбэ.

Тус договор Вьетнам-совет харилсаа холбооной хүгжэлтэдэ туһа нэмэри хээ, Зүүн-Урда Азида эб найрамдалай ба тогтонижонги байдалай түлөө тэмсэлэй найдамтай нүхэсэлынь болоо гэжэ Вьетнам-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегациин толгойлогшо, КПВ-гэй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат Чан Дык Лыонг тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

ЯДЕРНА ДАЙНАЙ АЮУЛЫЕ ЗАЙСУУЛАН САРАХА

Эб найрамдал сахин хамгаалха совет комитедэй президиумэй үргэн заседани ноябриин 1-дэ Москвада болобо. Эб найрамдал сахин хамгаалха республиканска, хизаарай ба областной комитедүүдэй, совет бусад ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаа. Ядерна дайнай улам ехэ боложо байһан аюулые буруушааһан Европын ба дэлхэйн олониитын ябуулганууд тухай элидхэл СКЗМ-гэй түрүүлэгшэ Ю. А. Жуков хээ. Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, энэ намартаа капиталис оронуудта дай буруушаалгын жагсаалнуудта дүн хамта 25 миллион хүн хабаадаа гээд тэрэ мэдээсээ.

СССР-тэ ба бусад социалис оронуудта эб найрамдалай тала баримталагшадай ядерна дайнда эсэргүү тэмсэл тухай хэлэхэдээ, Советскэ Союзда буу зэбсэг хуряахын түлөө ябуулгануудай гансал һүүлшын долоон хоногто дайе буруушааһан 90 мянганһаа дээшэ митинг, жагсаал, суглаан, «эб найрамдалай вахта» болон бусад ябуулганууд үнгэргэгдөө, гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үрдилдэн бүтээлгые буруушаан, буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэдэг бусад оронуудай правительственна бэшэ эмхинүүдтэй харилсаа холбоо бэелүүлхээр бэлэн байһан тухайгаа ООН-ой Генеральна секретарьта мэдүүлээ һэмди гээд Ю. А. Жуков онсолон заагаа.

США-гай мүнөөнэй засаг захиргаанай ба НАТО-гай балмад политикын эсэстэ уласхоорондын байдалай эрид муудаад байһаар сэдьхэлээ ехээр зобожо байһан тухайгаа элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд мэдүүлээ. Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ Советскэ Союзай эб найрамдалта тодорхой үүсхэлнүүдтэ бүтэмжэтэй харюу үгэхыечь Вашингтондо эрилтэ табяа. ООН-ой соносхоһон буу зэбсэг хуряахын түлөө бүхэдэлхэйн ябуулгын хэмжээн соо дай буруушаалгын ябуулганuудаа үргэдхэхөөр эб найрамдалай тала баримталагшадай бэлэн байһан тухай тэдэнэр батадхаа. США-гай бандит ёһоор Гренадада добтолон ороһоч баримта ямаршье аргаар, тэрэ тоодо сэрэгэй хүсэ хэрэглэжэ, дэлхэй дээрэ эзэрхэн зонхилхо гэһэн американ империализмын политикые дэлхэйн олониитэдэ дахин харуулба гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Заседанида хабаадагшад мэдүүлгэ нэгэн дуугаар баталан абаа. Түрүүшын сохилто хэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые Баруун Европодо таранан тодхохо түсэбүүд амгалан тайбан байдалда ехэ аюул тохёолдуулна гээд тэрээн доторнь тэмдэглэгдэнэ.

УЗБЕКИСТАН Ш. Р. РАШИДОВТАЙ ХАХАСАНА

ТАШКЕНТ. Ноябриин 1. (ТАСС). Ташкентын талмайнууд ба үйлсэнүүдтэ тугууд нэнгүүлэгдэнхэй. Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гүшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Шараф Рашидович Рашидовтай Узбегэй ниислэл хотын хүн зон, республикын ажалшад хахасана. Коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэ бүхы наһаяа дууһыень зорюулһан совет арадай үнэн сэхэ хүбүүнэй зүрхэнэй сохисо тогтобо.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй арадуудай хани барисаанай ордон шаналал гашуудалда абтанхай. Эндэхи залда наһа барагшын бэетэй хуурсаг табигданхай. Ш. Р. Рашидовые ёһолон хүндэлхын тула хэдэн мянган ташкентынхид, республикын бусад хото городуудай ба кишлагуудай хүн зон эндэ ерээ.

Социалис Ажалай Геройн «Балта ба Хадуур» гэһэн хоёр алтан медаль. Ленинэй, Октябриин Революциин, Ажалай Улаан Тугай, Улаан Одоной, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденууд, Ш. Р. Рашидовай габьяануудые тэмдэглэһэн Эхэ орооной бусад шагналнууд табсангай урда табигданхай.

Шаналал гашуудалай аялга хүгжэм зэдэлнэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө венок хуурсагай дэргэдэ табигданхай.

Узбекистанай Компартиин Центральна Комитедһээ, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ, аха дүү союзна республиканuудай ажалшадһаа, Узбекистанай олониитын эмхинүүд болон ажалша коллективүүдһээ веногууд эндэ бии.

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро Русай ба Афганистанай Арадай-Демократическа партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, ДРА-гай Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Бабрак Кармалиин веногууд табигдаа.

17 час. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, Туркмениин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь М. Г. Гапуров, Киргизэй Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Т. У. Усубалиев, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Д. Худайбердыев, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай бюрогой гэшүүд хуурсагай дэргэдэ хүндэлэлэй харуулда зогсонод.

...Хүндэлэлэй харуул һэлгэгдэнэ. СССР-эй ба Узбегэй ССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадууд, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай, республикын Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд, сэрэгэй начальнигууд, Ташкентын ба областьнуудай партийна, совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд шаналалай вахтада жагсана. Узбекистанай ажалшад Шараф Рашидович Рашидовтай хахасана.

ЛЕКТОРНУУДЭЙ ҺУРАЛСАЛ

...һэн пленумүүдэй гол анхаралда байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ, нүхэр Ю. В. Андроповой эндэ хэлэһэн үгэһөө уламжалһан зорилгонууд партийна эхин организацинуудта болон ажалша коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдээд, мүнөө үедэ бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхын тула республикын районуудта партиин областной комитедэй пропагандистска бүлэгүүд эльгээгдээ, пропагандистнуудай зүблөөн, семинарнууд үнгэргэгдөө. Лекцинүүдэй текстнүүд олошоруулагдаа.

Энэ хүдэлмэридэ республикын газетэнүүдэй, радио болон телевидениин редакцинууд, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, зохёохы ажалтан эдэбхитэйгээр хабаадуулагдаа.

Һүүлэй үедэ партиин абаһан шухала хэмжээнүүд манайшье республикын ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэдэ, ажалай бүтээсэдэ, түсэб дүүргэлгын болон ажалай журам бэхижүүлгэдэ, үзэл сурталай хүдэлмэри һайжаруулгада һайн нүлөө үзүүлбэ гэжэ нүхэр В. Г. Бирюков тэмдэглээ.

Бодото дээрээ экономическа бүхы үрэ дүнгүүд һайжараа. Недондонойхитой сасуулбал, промышленна үйлэдбэриин хүгжэлтэ түргэдөө. Транспортда капитальна барилгада, хүдөө ажахыда һайн хубилалтанууд болоо. Мүн эгээл шухалань гэхэдэ, арадай ажахын бүхы гол һалбаринуудта ажалай бүтээсэ, недондонойхидо орходоо, түргэнөөр дээшэлээ.

Мүнөө үедэ коммунистнууд, бүхы ажалшад бии байһан дутагдалнуудые усадхаха, үйлэдбэриин нөөсэнүүдые гүйсэд ашаглаха талаар ехэ оролдолго гаргана.

2000 он хүрэтэрхи үедэ Буряадай АССР-эй Экономическа болон социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ нүхэр Д-Н. Т. Раднаев хөөрэжэ үгэбэ. Семинарта хабаадагшад тэрэнэй лекциһээ һонирхолтойшье, аша туһатайшье тоо, баримтануудые хадуужа абаба.

Ажабайдалай совет ёһо заншалые, социализмын үндэһэн шухала ашаг баялигуудые хүн зондо тайлбарилан ойлгуулха, империализмын СССР-тэ эсэргүү үзэл сурталай болон политическэ һүйдхэлтэ ябуулгануудтай эдэбхитэйгээр тэмсэхэ, политикын талаар совет хүнүүдэй һэримжэтэй байлгые дээшэлүүлхэ тухай лектор Г. И. Верещагин хөөрэбэ.

Уласхоорондын асуудалаар үгэ хэлэдэг лектор болон элидхэлшэдтэ тодорхой заабаринууд семинарай үедэ үгтэбэ. Империалистнуудай, нэн түрүүн Холбоото Штадуудай гэмээр уласхоорондын байдалай үзэгдөөгүй түгшүүрилтэй болоод байха үедэ тэдэнэй үүргэ илангаяа дээшэлнэ бшуу.

НАТО-гай оронуудай, США-гай буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ хадаа арадуудай эб найрамдал болон аюулгүй байдалые хэр зэргэ хохидуулдаг тухай, тиимэ эрхэ байдалда СССР-эй өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй Центральна Комитедэй, Совет правительствын абажа байһан хэмжээнүүд тухай лектор М. И. Дружинин хөөрэбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин США болон Канадын институдай таһагые даагша нүхэр М. И. Захматовай совет американ экономическа харилсаанууд тухай лекцие семинарта хабаадагшад ехэ анхаралтайгаар шагнаба.

Дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хангалгада империализмын эзэрхэг түримхэй һанаашалгые буруу һургэлгэдэ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэ болюулгада шэглүүлэгдэһэн манай гүрэнэй леничскэ гадаадын политика тухай лекци нүхэр В. С. Свиридов уншаба.

Семинарай үедэ республикын эрдэмтэд, уран зохёолшод болон журналистнуудтай һонирхолтой уулзалганууд болоо. Тэндэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Президиумэй түрүүлэгшын орлогшонор В. Ц. Найдаков болон Н. А. Добрецов, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаев, «Правда Бурятии» газетын редактор И. В. Казанцев, «Байгал» журналай редактор С. С. Цырендоржиев, Телевидени болон радио-дамжуулгын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. Г. Румянцев гэгшэд мүнөө үеын хүдэлмэри, ерээдүйн түсэбүүд тухай хөөрэһэн байна.

Партиин болон совет гүрэнэй дотоодын ба гадаадын политика, республикын социальна болон экономическа хүгжэлтэ, үйлэдбэриин коллективүүдэй ажал хэрэгүүд болон ажалшадай һуудал байдал тухай олон асуудалнуудые семинарта хабаадагшад табиһан байха юм. Социалис байгуулалтын замаар оронойнгоо урагшатай түргэнөөр дабшаха, энэ замдань ушардаг һаад, бэрхэшээлнүүдые зайсуулха талаар республикын лекторнүүд болон элидхэлшэдэй хүсэлэл оролдолгоёо гаргадаг байһые олон ондоо эдэ асуудалнууд гэршэлнэ бшуу. Жэшээнь, энээн тухай оло дахин хэлсэгдэбэшье, үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые дахинаа хэрэглэхэ ябадал һайжарнагүй, теле-дамжуулга харуулдаг ретрансляторнууд юундэ муугаар хүдэлдэг зандааб, хэблэлдэ толилогдоһон, радио болон телевиденеэр дамжуулагдаһан материалнуудай аша нүлөө дээшэлүүлхэ талаар юундэ бүтэмжэтэй хэмжээнүүд абтанагүйб гэхэ мэтэ асуудалнууд табигдаһан байна. Мүн контрпропаганда һайжаруулха тушаа асуудал табигдаба.

Эдэ бүхы асуудалнуудта харюунууд үгтөө. Гэбэшье оруулһан дурадхал болон шүүмжэлхы ажаглалтануудые саашадаашье наринаар шэнжэлгэдэжэ, зохихо хэмжээнүүд азабол абтаха ёһотой.

Семинарай түгэсхэлдэ КПСС-эй обкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша нүхэр Н. И. Крючков хоёр үдэрэй хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолбо. Партиин XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй Центральна Комитедэй удаадахи пленумүүдэй тогтоолнуудые, Ю. В. Андроповой заабаринуудые, түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй даабаринуудые бэелүүлгэ хадаа үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэдэй эгээл шухала зорилгонь болоно гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

Лекционно хүдэлмэри ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, ажалай бүтээсые, социалис журамые һайжаруулгада горитой нүлөө үзүүлхэ зэргэтэй.

Хүнүүдтэй дүтөөр харилсажа, тэдэнэй һонирхоһон асуудалнууд тухай сэхэ хөөрэлдэһэнэй ашаар партиин үзэл бодолнууд, уряанууд олониитэдэ хүргэгдэжэ, ойлгуулагдажа, бүхы ажалша коллективүүдэй, совет хүн бүхэнэй хүсэл эрмэлзэл, нэрэ хүндын хэрэг болоно ха юм.

Ю. БУРЛАК.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ТООСООН БА ҺУНГАЛТА

КОММУНИСТЫН ҮҮРГЭ НҮЛӨӨ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Хамниин совхозой партийна эхин организаци район дотороо эгээл томонуудай нэгэн юм. Мүнөө эндэ КПСС-эй 102 гэшүүд болон кандидадууд тоологдоно. Ажахын зургаадахи хүдэлмэрилэгшэн бүхэн коммунистын үндэр нэрэ зэргэтэй. Ажалладаг коммунистнуудай гурбанай хоёр хубинь совхозой гол үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Коллективэй ажал хэрэгтэ, ажабайдалда партиин гэшүүд ямар нүлөө үзүүлнэб, тэрэнэй дүн хэр зэргэб?

Тоосоото элидхэл хэһэн парткомой секретарь **В. Б. Соктоев** совхозой хүдэлмэриин дүн тухай мэдээсэбэ. Үнгэрһэн гурбан кварталда һү, нооһо абалга 100 процент, мяха — 44 процент болгогдобо. Бүхыдөө 1374 тугал гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 36 толгой үсөөн абтаа. 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 92 хурьган, зуун гүүн бүриһөө миил 57 унаган түлжүүлэгдээ.

Элидхэлшэ ажахынгаа түрүүшүүлэй урагшатай ажал ябуулга тухай хөөрэбэ. Социалис мүрысөөндэ «Районой чемпион» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Е. Р. Норбоевагай, Г. Г. Базаровай толгойлдог коллективүүд илаһан байна. Үхэр шахан таргалуулдаг Ц. Ш. Дудареева, Ц. С. Цыренова, тугалнуудые эхэтэйнь суг байлгажа түлжүүлдэг С. Ц. Цыбиков, С. Д. Тогмитов гэгшэдэй гүүртэнүүдтэ эрхим дүнгүүд туйлагдаа. Һаамхай үнеэн бүриһөө 1700 гаран килограмм һү зургаан һаалишад абаа. Районно Соведэй депутадууд Н. Ц. Дамбаева, В. Ш. Бадмажапова гэгшэд сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ байгша оной даабарие уридшалан бэелүүлбэ. Таряа ургуулагшад, үбһэ бэлэдхэгшэд муу бэшээр ажаллаа. Нёдондонойхиһоо 9 мянган центнер үбһэн, 2600 центнер силос үлүү ехээр абтаа. Мүн ехэ сенаж, зеленко нөөсэлэгдэһэн байна. Нэгэдэхи отделенидэ гектар бүриһөө 14,8 центнер орооһон хуряагдаа. Хартаабха, огородой эдеэн хэзээ хэзээнэйхиһээ элбэгээр суглуулагдаба.

Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн хугасаада силос болон сенаж дараха нүхэнүүд түхеэрэгдээ, хоёрдохи АВМ хабсаргагдаа, байрын 384 дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд, һурагшадай интернат, Хуртагын найман жэлэй һургуулиин байшан, үмсын хэдэн олон гэрнүүд болон социально-соёлой объектнүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Парткомой ажал ябуулгадахи һайн хэрэгүүдые тэмдэглээд, элидхэлшэ дутуу дунданууд тухай дэлгэрэнгыгээр тоггобо. Элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэдшье нэн түрүүн ажахынгаа экономикын урагшагүй байдал тушаа тоггоо.

Совхозой гол һалбари хадаа мал ажал болоно. Гэбэшье энээниие хүгжөөлгэдэ анхарал багаар хандуулагдана. Илангаяа залуу үхэр малые түргэнөөр түлжүүлхэ, гүүртэнүүдые томодхохо хүдэлмэри эрхилэгдэнэгүй. Нёдондо үхэр һүрэгэй 11 процентнь, хонидой 10 процентнь гарзада орожо, аяар 177,6 мянган түхэригэй хэмжээтэй зөөри хосорһон байна. Түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэл соо ажахы гүрэндөө 509 центнер мяха, 520 центнер һү уритэнхэй. Мүн энэ жэлдэ мяха абаха түсэб дүүрэхэгүй янзатай.

Элидхэлшэ, мүн үгэ хэлэһэн коммунистнууд совхозой үйлэдбэриин урагшагүйдэлгые үбһэнэй дутамагһаа болоо гэжэ тайлбарилхые хүсэнэ. Үнэхөөрөөшье, урда жэлнүүдтэ тэжээлэй хэрэглэмжые оройдоол 36 процент хангадаг байгаа. Гэбэшье энэ гол шалтагаан бэшэ юм. Хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга болон хүмүүжэл болбосоролые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд ёһотоор абтанагүй. Кадрнуудые, илангаяа залуушуулые совхоздоо тоггонижоруулха, тэдэндэ ажаһуудалай зохид эрхэ нүхэсэл байгуулха асуудалда партком анхаралаа һулаар хандуулаа гэжэ КПСС-эй райкомой гэшүүн, ахалагша хонишон Е. Р. Норбоева, ажахын прораб С. А. Шойдопова гэгшэд тэмдэглээ.

Ажахын үйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтэ ажалай социалис журам наринаар сахилгаһаа дулдыдаха байна. Партком энэ асуудалаар хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаа. Гэбэшье ажалһаа хулжаха ушар гүйсэд усадхагданагүй. Хүдэлмэриин халуун сагай үедэ зарим механизаторнууд архидана, ажалаа хаяна. Иимэ ябадал коммунистнууд А. Я. Жаркой, С. Б. Цыбенов, Е. Ж. Очиров, Р. Г. Бутаев болон бусад гаргаһан байна.

Шанга шүүмжэлэлдэ совхозой инженерно-техническэ албан ороо. Автстракторна парк бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Оньһон техникэ түргэн эбдэрнэ, удаан саг соо миин байлгагдана. Жолоошод, механизаторнууд ажалай журам һулаар сахидаг байһаар. Арбан табан жэлэй туршада ахамад инженерэй уялга дүүргэгшэ коммунист Ф. С. Мижитов коллектив дотороо гурим, журам шангадхаха хүдэлмэри ябуулнагүй. Партком, профком механизаторнуудай ажалые эмхидхэхэ, ажаһуудалые һайжаруулха талаар хэмжээ абахаяа болинхой.

Коммунистнуудай диилэнхи олониинь партийна даабаряа эрилтэдэ харюусамаар, үнэн сэхээр гүйсэдхэдэг байна. Партиин гэшүүд В. Д. Аюшеева, Б. М. Тубшинов, Д. Р. Цыренжапов, П. Х. Буянтуев, Д. И. Халтуева болон бусад уялгаяа харюусалга ехэтэйгээр дүүргэнэ.

Коммунистнуудай, комсомолшуудай, партийнабэшэ эдэбхитэдэй үзэл сурталай-теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхын тула партком яһала оролдолго гаргана гэжэ тэмдэглэгдээ. Партийна, комсомолой болон экономическа һуралсал, коммунис ажалай һургуули эмхидхэгдэнхэй. Дүй дүршэлтэй пропагандистнар тэдэниие хүтэлбэрилнэ. Мүнөө партиин 52 гэшүүд һуралсалаа эхилээ. Парти, правительствын шухала документнүүдые парткомой 19 агитатор, 12 политинформатор, 11 лектор олониитэдэ ойлгуулха хүдэлмэри ябуулна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Түбэй МТФ-эйе даагша Г. З. Дашамолонов, үнинэй коммунист Ц. Э. Гунжитов, ахамад агроном В. С. Очиров, гүүртые даагша С. Д. Тогмитов, прораб С. А. Шойдопов, ахалагша хонишон С. Р. Норбоева, һаалишан Е. Ц. Гармаева, хүдэлмэрилэгшэ В. С. Шангин, совхозой директор Ж. Ц. Ванкеев гэгшэд хабаадалсаа. Үгэ хэлэгшэд ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха, залуушуулые хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулаа. Худалдаа наймаанай, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэриие гүримшүүлхэ шухала гэһэн дурадхал оруулба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хамниин сельскэ Соведэй харьяата дүрбэн тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри мартагданхай. Илангаяа Бүргэ, Усановка тосхонууд муу байдалтай. Жэшээнь, Бүргэдэ баригдажа эхилһэн үхибүүдэй саадай, конторын, медпунктын, магазинай байшангууд түгэсхэгдэнэгүй. Тэндэ ажаһуугшад уһаар дуталдана. Энэ тосхонһоо районно Соведэй депутадаар һунгагдаһан совхозой директор Ж. Ц. Ванкеев һунгагшадайнгаа захяа дүүргэнэгүй гэһэн шүүмжэлэл гараа.

Суглаанай хүдэлмэридэ партиин райкомой секретарь **Р. В. Никитков** хабаадалсажа, үгэ хэлээ.

Районно партийна конференцидэ 19 делегадууд һунгагдаа.

Шэнэ парткомой түрүүшын эмхидхэлэй заседани дээрэ секретаряар В. Б. Соктоев дахинаа һунгагдаба

Захааминай районой совхозуудта тоосоото һунгалтын партийна суглаанууд боложо дүүрэбэ. Ажахынуудай парткомой секретарьнараар һунгагдаа гэбэл: Харацайн—А. Д. Жабанаев, «Михайловскиин» — Н. М. Островский, Цахирай — Б. Ж. Батуев, Дүтэлүүрэй — Б. Л. Жигжитов, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ — В. Ф. Бандеев, Енгорбойн— Р. Н. Очиров, Санагын — Д. Ш. Будаев, Далахайн —Б. Д. Бадмаев.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРӨӨ

Суулгын совхоздо партийна, комсомолой болон экономическа һуралсалай һургуулинуудта түрүүшын хэшээлнүүд һайнаар үнгэргэгдөө. Тиигэжэ совхозой парткомой, комсомолой болон профсоюзай комитедүүдэй һуралсалай шэнэ жэлые эмхитэйгээр эхилхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулһаниинь харагдаба. Хэн ямар һургуулида һураха дуратай байһан тухайнь коммунист бүхэнтэй хөөрэлдэгдөө. Пропагандистнуудаар бэлэдхэл һайнтай, дүршэлтэй коммунистнууд баталагданхай.

Совхозой парторганизацида марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха гурбан һургуулида 88 коммунист һуралсана. Совхозой түб һууринда «СССР-эй Эдеэ хоолой программа» шудалха һургуулине пропагандист эрдэмтэ агроном Л. М. Коробенко, Хашни һууринда «КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикын шухала асуудалнууд» гэһэн материалнуудые үзэхэ һургуулиин багша А. С. Лебедев, Зандинда «КПСС-эй түүхэ» шудалха һургуулиие отделениин эрхилэгшэ Ц-Д. Д. Дондукова хүтэлбэрилнэ.

«Үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа бүхы партиин ба коммунист бүхэнэй хэрэг мүн» гэһэн темэдэ зорюулагдаһан конференци Суулга һууринда эндэхи бүхы партийна организацинуудай коммунистнуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө. Конференциин үнгэргэгдэһэн зал тон һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Үзэл сурталай хүдэлмэрине нарижуулха талаар уряа лозунгнууд үлгөөтэй. Һуралсалай жэлэй түрүүшын темые гүнзэгыгөөр шудалхын тула хэрэглэгдэхэ бүхы литературые зааһан стенд, мүн партийна, комсомолой ба экономическа һургуулинуудай һуралсалай түсэб, хэрэглэгдэхэ учебнигүүд болон уншагдаха политическэ, бэшэшье номууд табяатай.

Политическэ һургуулинуудай шагнагшадай анхаралда хэдэн элидхэлнүүд дурадхагдаа. «Үзэл сурталай хүдэлмэри болбол коммунис хүмүүжүүлгын шухала хубинь мүн», «Манай партиин олониитэтэй нягта холбоо байгуулгада үзэл сурталай хүдэлмэриин үүргэ» гэһэн асуудалнуудые Суулгын дунда һургуулиин багшанар Ж. В. Будаев, Д. Д. Дугаров гэгшэд дэлгэрэнгыгээр тайлбарилһан байна.

«Эхин партийна организаци ажалша коллективэй гол хүсэн», «Коммунистын үндэр үүргэ» гэһэн элидхэлые дүршэлтэй пропагандистнар А. М. Денисова, Л. М. Коробенко гэгшэд хээ. Тиихэдээ тэдэнэр совхозой партийна организациин үзэл сурталай хүдэлмэриие нарижуулан зохёолго байһан тухай, энэ хүдэлмэриин үшөө ухаар дутуу дундануудые тухай онсо тэмдэглэжэ байна юм.

«Үзэхэл, журам, эмхидхэл — манай түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ үндэһэн һуури мүн» гэһэн темые пропагандист, совхозой ахамад экономист Л. А. Ахханова һонирхолтойгоор тайлбарилжа үгөө. Тэрэ совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй арбан нэгэхи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые хэр зэргэ дүүргэжэ байһан тухай, 1983 оной даабаринуудые бэелүүлгэ тухай онсо тоггсо. Тиихэдээ совхозойхид гүрэндэ һү, нооһо, таряа тушааха энэ жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ гэжэ тэмдэглээ. Эконо-

ГЕКТАРАЙ 800 ЦЕНТНЕР

Энэ жэлдэ Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор С-Х. С. Мухуева куузикугай баян ургаса ургуулба. Һаабхай гэжэ газарта 30 гектар плантаци, тэрээндэ даалгагдажа үгтэһэн байгаа. Һүүлэй үедэ тоггоһон хура бороогүй сэлмэг дулаан үдэрнүүдтэ тэрэ түмһэтэ ургамалнуудаа гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряажа байхын тула үглөөнэй үүрһээ үдэшын харанхы болотор ажаллаһан байна. Гектар бүриһөө 800-гаад центнер энэ үнэтэ тэжээл суглуулагдаа.

Иимэ баян ургаса ургуулхын тула Сэрэн-Ханда Сыренжаповна ямар ажал хэһэн байгаа хаб? Хабар эгээн түрүүлэн участогайнгаа газарай хүрьһэндэ гектар бүхэндэнь 1,5 центнер хүртэхөөр азотно, калийна болон фосфорно үтэгжүүлгэнүүдые оруулһан юм. Удаань газараа һайнаар элдүүрилээ, культиваци хээ, катогоор жэгдэлээ. Тарилгын зохид хаһа сагай дүтэлхэдэ, үрэһээ СОН-2,8 түхэлэй сеялкээр тариһан байна. Гадна үрэһэтээ суктань гранулированна хоёрлогдоһон суперфосфат оруулалсаа һэн.

Плантаци дээрэхи ургасань жэгдэ бултайжа эхилээ бэлэй. Эгээл энэ үеһөө тэрэниие харууһалха тон харюусалгатай хаһа ороо һааб даа. Энэ хадаа ганса хүнэй хүсэ хүрэхын аргагүй ехэ ажал гэжэ мэдээжэ. Тэрээндэ Тоорын дунда һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригадынхид туһалхаяа ерээ. Эдэнэр ехэнхидээ 5—7 классай һурагшад байгаа. Үхибүүд зунай туршада куузикугай бог ногоонь хоёр дахин түүһэн, үдхөөр ургаһан газартань ургасыень үсөөрүүлһэн байна. Тэдэнэр багша Зинаида Доржиевна Матхановагай хүтэлбэри доро ажаллаһан юм. Харин Сэрэн-Ханда өөрөө культиватораар хэдэн дахин зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэһэн, тусхай тэргэ дээрэ түхеэрэгдэһэн цистернэ соо уһа зөөжэ уһалһан байна.

Куузику харууһалхадаа, һурагшад Стелла Ильина, Геля Ябжанова, Бэлигтэ болон Жаргал Халангуевууд, Эржэна Халудорова гэгшэд тон оролдосотойгоор ажаллаа. Һурагшадай зунайнгаа амаралтын үедэ түрэл колхоздоо, мүн өөртөөшье туһатай ажал хэһэниинь һайшаалтай. Оролдосотой ажалынь иимэ баян ургасаар харюулагдаба бшуу. Колхоз тус бригадын гэшүүдтэ эрхим ажалайнь түлөө орон соогуур аяншалха түлөөһэгүй путевко абажа үгэхөөр хараална.

Эдэ үдэрнүүдтэ куузику ургуулагша, һургуулиин һурагшад газарай хүрэхэһөө урид ургасаа гүйсэд суглуулжа абахые оролдоо. Түмһэтэ ургамалнуудаа богони болзорто, гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряахынь тула колхозой уралан нарижуулагшад хартаабха хуряадаг комбайные куузику суглуулхаар түхеэржэ үгэһэн байна. Энэ комбайнааараа тэрэ үдэртэ хоёр гектар хүрэтэр ургаса хуряагаа. Һурагшад хэшээлэйнгээ һүүлдэ эндэ ерэжэ, комбайнай гээһэн түмһэнүүдые суглуулаа. Эдэнэрэй түүһэн түмһыень районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй жолоошод С. А. Оборов, М. Д. Петраков, колхозой трактористнууд С. Ш. Холхоев, Р. Р. Биктагиров гэгшэд зөөһэн байна.

Иигэжэ эхэйэр-механизатор С-Х. С. Мухуева болон тэрэнэй эдир туһалагшад оронойі Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ горитойхон хубитаяа оруулалсажа ябана.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: куузику ургуулагша С-Х. С. Мухуева; куузикушан С-Х. С. Мухуева Тоорын дунда һургуулиин һурагшадай дунда.

Авторай фото.

ҮНДЭР БАЯН УРГАСА

Алтайн тусхай шэглэлтэй совхозууд болон ой модоной ажахынуудта шасаргана суглуулжа эхилээ.

Энэ гайхалтай жэмэс дотор Менделеевэй таблицын булта шахуу элементнүүд бии юм. Энэ жэмэс болбосоруулгын предприятинуудта тушаагдажа. компот, джем, варени гэхэ мэтые тэрээгээр бэлдэнэ. Ургасын горитойхон хубинь Бийскэ витаминна заводто тушаагдана. Тэндэ витаминуудые, эм домуудые бэлдэдэг байна.

Алтайда шасарганын плантацинуудай ургаса жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. «Чуйская», «Оранжевая», «Великан» болон бусад культурна сортнуудые бии болгоһоной ашаар шасарганын ургасые дээшэлүүлхэ арга бии болоо юм. Шэнэ сортнууд хурлахада зохид — хадхуургүй, зэрлиг шасарганада орходоо үрэ жэмэсынь һураггүй томо юм.

(ТАСС).

АЛАС ДУРН...

хизаарт...

ТАСС-АЙ КОРРЕСПОНДЕНТНУУ...

ХАТААНА, УҺАЛ...

Примориин «Новокачалинский» совхоздо ...
луурин түхеэрэлгэ ашаглалгада тушаагдан...
хизаарай эрдэмтэдэй туһаламжаар байгуулагд...
хартаабха ба овощ таряжа ургуулагдана.

Мүнөө сагай уларилай бэрхэшээлнүүд ...
нүлөөлхэеэ болёо юм. Ган гасуур үедэ бу...
лууриин түхеэрэлгэнүүдые уһаар хангаха, ха...
гой үедэ хэдэхэн час соо үлүү уһые һорож...
рэн руу дамжуулха байна.

Приморидо 15 мянган гектар газар иим...
дээр хангагданхай. Энэнь хартаабха ба овощ...
промышленна үндэһэ һуурида оруулхада ту...
лсо. Тиигэжэ түсэбтэ даабариһаа һураггүй е...
һан байна.

Энэ табан жэлэй эсэс тээшэ хизаарта ...
риин түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан огород...
гэ хахад дахин үргэдхэгдэхэ болоно. Мэрга...
жо гаргаһанай ёһоор, энэнь өөһэдынгөө үйлэ...
болон хартаабхаар хүн зониие гүйсэд ханга...
шиидхэхэ арга олгохо байна.

Владивосток.

ХОЁР ДАБХАР ОГОРОД

Намарай хаһын үнидэ оршон ерээд байна...
дай ажаһуудаг Артём хотын овощой магаз...
овощ элбэг ехээр худалдагдана. Юрэ бусы...
«Дальневосточный» совхоз салат, укроп б...
оруулдаг бусад зүйлнүүдээр хангадаг байна.

Владивостогой теплицын ажахын коллекти...
совхозой хүдэлмэришэд хоёр дабхар огород...
Хүршэнэрһөө энэ шэнэ арга халан абаад, ...
ный» совхозойхид хоёр дабхар огород бай...
ургамалнуудта наранай элшые хүргөөхэ ...
байгаа.

Примориин хизаарта теплицын ажахынууды...
лаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Табан жэл...
дэнэй талмай хоёр дахин ехэдхэгдэжэ, жэлэй...
хүн зониие овощоор гүйсэд хангаха арга ол...

Артём,
Примориин хизаар.

ХАДЫН ХАРГЫНУУДААР

Арбан жэл соо һөөдгүй хүдэлһэн аад, Б. ...
русай» спидометр түрүүшынхеэ «тоогоо ал...
гэбэл, энэ приборто 1.000.000 гэһэн тоо хэр...
ба бшуу. Хабаровскын пассажирска автотра...
дэлэй автобус капитальна заһабаригүйгөөр ...
метр ябаа бшуу. Энэнь хараалагдаһан норм...
хин ехэ болоно.

«Миллионернүүд» Алас-Дүрнын автомобиль...
та үсөөн дайралдадаг. Шэнэ машина абахада...
сугтаа хүдэлдэг А. Михайленкотай хамта тэр...
байдалда хүдэлхөөр һайнаар бэлдэһэн байгаа...
нүүдынь шангадхаһан, машинын частьнуудые...
лууһаа аршалхын тула тусхай халхабша ...
дууд хоорондын харгы замые һайнаар шүдел...
Тэрэ хоёр машина ехэ бэрхээр жолсододог, ...
хан мүнөө жэлдэ түрүүшүүл 4 мянганһаа ...
зин алмаа юм.

Түрүү дүй дүршэлэй бригадна һургуулин...
шэнэ юумэ үүсхэгшэд шадабариингаа нюус...
шуулда дамжуулдаг. Жэлэй эсэс тээшэ үшөө...
«миллионернүүдэй» тоодо нэмэхэ юм.

Хабаровск.

БАЯН ХЭШЭГТЭЙ БУСАБА

Удэгейцүүдэй Красный Яр тосхоной хүн з...
хүбшэ тайгаһаа эм домто лимоной баян ургаса...
Даабаринь хоёр дахин шахуу үлүүлэгдэ...

Удэгеец В. Кученко бусадһаа ехэ шаргал ур...
луулаа юм. Хээрын үрэ жэмэс, һархяаг су...
тэрээнтэй тэнсэхэ хүн үгы юм гэжэ ТАСС-ай...
дентдэ хөөрэһэн байна. Тэрэ хүбшэ тайга гэр...
ян олзотой бусажа ерэдэг юм. Энэшье удаа...
но шахуу лимон тусгаар пунктда тушааһа юм.

Манай орон дотор Алас-Дүрна зүгэй ...
бида энэ ургамал дайралдадаг юм.

Уссурийск.

Агуу ехэ Октябриин 66 жэлэй ойдо

ЛЕНИН, ОКТЯБРЬ БОЛОН МҮНӨӨНЭЙ ҮЕ С...

Россида В. И. Ленинэй байгуулһан большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро илаһан Агуу ехэ Октябриин социалис революциин ойн баярые бүхы түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн 66-дахяа тэмдэглэхэнь.

Октябриин революци хуушан Россиин арадуудай хуби заяае үндэһөөрнь хубилгаа. Ажахынгаа хүгжэлтын талаар Росси революциин урда гээгдэнги орон һэн. Ажалшадай диилэнхи олониинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Жэл бүри үлэн хооһон байдалһаа, үбшэн тахалһаа олон миллион хүн зон үхэдэг бэлэй. Орон дотор Феодальна харилсаануудай үлэгдэлнүүд бии зандаа һэн. Засаг гартаа барижа байгаа дарлагша ангинууд полициин хэрзэгы шанга хүсэндэ түшэглэдэг, арад зоной эрхим түлөөлэгшэд тэдэнэй хашалтаһаа хосордог байгаа. Энэ бүхы хүсэрхэл, дарлалтые Октябриин революци үгы хээ.

Агуу ехэ Октябриин илаһанай һүүлээр Совет үүдэй орон экономическа болон соёлой талаар хурдан түргэнөөр хүгжэн һалбараа. Совет засагай жэлнүүдтэ СССР-эй промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 170 гара дахин ургаа. Хэрбээ революциин урда Росси дэлхэйн промышленна продукциин 3 процент үйлэдбэрилдэг байһан һаа, мүнөө үедэ 20 гаран процент гаргана. Бүхы дэлхэй дээрэ 1950 ондо үйлэдбэрилэгдэдэг хэмжээнэй продукци мүнөө ганса манай СССР орондо гаргагдадаг болонхой. Оронойманай промышленность сүүдхын туршада революциин урдахи бүхэли жэл соо үйлэдбэрилдэг хэмжээнһээ булад ба шэрэм—1,5 дахин, цемент—3,5 дахин, электрын элшэ хүсэ 4,5 дахин ехээр гаргадаг болонхой. Шулуу нүүрһэ, нефть, түмэрэй руда малтан абаха, булад шудхаха, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, цемент үйлэдбэрилхэ, станогуудые, тракторнуудые, комбайнуудые, локомотивуудые, ашаанай автомобильнуудые бүтээхэ, хюрөөдэмэл модо, пумаажан болон нооһоор нэхэгдэһэн бүд, булгайр, арһан гутал, саахар, малай тоһо, һү, загаһанай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, ашаа шэрэхэ, гэр байра бариха болон бусад олон шэглэлнүүдээр СССР Америкын Холбоото Штадуудые нилээд ахиһан байха юм. Хүнэй хүниие дарлалга, ажалгүйдэлгэ, үгытэй ядуу, үлэн хооһон байдал, социальна болон үндэһэ яһанай илгаа гаргалга бусалтагүй ошон ошоо.

Соёл культурын хүгжэлтын талаар манай орон үни хада дэлхэй дээрэ түрүү һуурида гараһан байна. Дээдэ эрдэмтэй, дунда болон гүйсэд бэшэ дунда һургуулитай хүнүүдэй тоо 160 миллиондо дүтэлөө. Энэмнай залуу ба дунда наһанай бүхы хүн зон болоно гээшэ. Радиоприемнигууд, телевизор, холодильник, номууд, газетэнүүд, хүгжэмэй инструментнүүд мүнөө гэр бүлэ бүхэндэ бии. Театр, спортын наадануудые хараха, өөрөөшье хабаадаха, кино, ниитэ транспорт, гэр байра, мэргэжэлээрээ хүдэлмэрилхэ арга, һураха, медицинскэ туһаламжа абаха болон бусад жиирэй хүнэй хубиин арга боломжонууд Советскэ Союзай эрхэтэн бүхэндэ олгогдонхой. Һунгагдамал элдэб органуудай, гүрэнэй болон ниитын бусад олон тоото зургаануудай гэшүүд байһан тула 100 миллион шахуу совет эрхэтэн гүрэнэй болон ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. «Үгытэй ядуу, гээгдэнги, һандаралта байдалһаа эгээн үндэр хэмжээнэй соёл культуратай, арад зоной саг үргэлжэ улам һайжаржа байһан ажабайдалтай мүнөө үеын агууехэ гүрэн түрын хүсэ шадал тээшэ иимэ түргэнөөр дабшаһан ушар түүхэдэ байгаагүй гээшэ хаш»,—гээд Ю. В. Андропов «СССР-эй жаран жэл» гэһэн элидхэл соогоо хэлэһэн байна.

Октябриин нүлөөн доро бүмбэрсэгэймнай ганса зургаанайнь нэгэ хуби — Росси бэшэ, харин бүхы дэлхэй танигдашагүй болоторoo хубилаа. Агуу ехэ Октябриин социалис революци капитализмда, дарлалтада, империализмда эсэргүү түрүүшын илалта түгэс революци байһан гээшэ. Тэрэ хадаа мүнөө үеын революционно хубилалтада эхи табиһан габьяатай. 15 орондо социализм бодото ажабайдалынь болонхой. Тиихэдэ хорёод гаран орон социалис шэглэлтэй харгы зам шэлэһэн, бусад олон арбаад гүрэнүүд уласхоорондын харилсаануудта империализмда эсэргүү хараа бодол баримтална. Октябриин гэрэлтэ һайхан уг зорилгын илан мандахын түлөө хүдэлмэришэн ангиин революционно партинуудай зэргэдэ олон арбаад миллион революционернүүд тэмсэжэ, тэдэнэй хүсэтэ нүлөөнь, нэрэ хүндэнь улам ургажа байна.

Газар дэлхэй дээрэ социальна адли тэгшэ эрхэ байдалтай общественые байгуулхын түлөө тэмсэл XX зуун жэлэй эсэстэ улам урагшаа дабшажа, шэнэ шатадаа оробо. Энэ обществын шанар шэнжэнүүд бүхы түбинүүд дээрэ бүридэжэ байнхай. Капитализмын бүхы дэлхэйдэ таран хүгжэхын түлөө түрүүшын буржуазна революцинуудай һүүлээр 300 шахуу жэл үнгэрөө. Зүгөөр Октябриин илаһаар оройдоо таби гаран жэлэй үнгэрхэдэ, социализм дэлхэйн гол хүсэн болоод байгаа.

XX зуун жэлдэ хүн түрэлтэнэй ажабайдалда болоһон агуу ехэ түүхэтэ хубилалтанууд В. И. Ленинэй нэрэтэй холбоотой. К. Марксын, Ф. Энгельсэй, үзэл сурталай баялигта, захяа заабаринуудта түшэглэн, В. И. Ленин мүнөө үе сагта империализмда эсэргүү тэмсэлэй зам дэлхэйн арадуудта зааһан байха юм. Ю. В. Андроповой «Карл Марксын һургаал болон СССР-тэхи социалис байгуулалтын зарим асуудалнууд» гэжэ статья соогоо тэмдэглэһэнэй ёһоор, ленинизм хадаа империализмын болон пролетарска революцинуудай, колониальна системын һандаран унэлгын, хүн түрэлтэнэй капитализмһаа социализмда шэлжэн оролгын үе сагай марксизм мүн. Ленинизмгүйгөөр, ленинизмһээ гадуур манай үе сагта марксизм оршожо болохогүй.

Марксизмые зохёохы ёһоор хүгжөөлгые буруушаадаг дайсад ленинизм гээшэ миин лэород үзэгдэл гээд баталан ойлгуулхые һэдэдэг байһан, мүнөөшье тиимэ һэдэлгэ гаргана. Зүгөөр ленинизм хадаа уг үндэһөөрөө интернациональна һургаал мүн. Нэгэдэхеэр, тэрэнэй үндэһэ һууринь — К. Марксын болон Ф. Энгельсэй һургаал. Ленин хэнһээшье үлүү гүнзэгыгөөр агуу ехэ багшанарайнгаа зохёолнуудые мэдэдэг, үндэрөөр сэгнэдэг байгаа. Хоёрдохёор, Ленинэй зохёолнууд дотор ганса Россиин бэшэ, харин бүхы дэлхэйн сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дүршэл согсологдонхой. Ленин дэлхэй дээрэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые бүхы талаһаань шэнжэлдэг байһан. Гадна олон жэлнүүдтэ хариин оронуудта ажаһууха үедөө Европын оронуудай хүдэлмэришэдэй болон демократическа хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн. Гурбадахяар, Россиин хүдэлмэришэн ангиин өөрынь дүй дүршэл бүгэдэндэ хабаатай байгаа, юундэб гэхэдэ, Россида Баруунайшье оронуудтал адли (капитализмын империализмда шэлжэн оролго), Зүүн зүгэйшье оронуудта боложо байгшадал (национально-сүлөөрэлгын, колониализмда эсэргүү тэмсэлэй дэбжэлтэ) ниитэ үйлэ хэрэгүүд боложо байгаа бшуу. XX зуун жэлэй эхиндэ Росси хадаа иимэрхүү байдалтай ганса гүрэн бэлэй. Дэлхэйн революционно, сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй түбэй имагтал Россида ерэһэниинь дэмы бэшэ. Дүрбэдэхеэр, ленинизм хадаа ганса В. И. Ленинэй зохёон байгуулһан юумэн бэшэ, харин тэрэнэй удаадахи олон үеын коммунистнуудай марксизмын баялигта оруулһан хубита гээшэ. Ленин ленинизмын үндэһэ һуури табижа, марксизмые зохёохы ёһоор баяжуулха, саашадань хүгжөөхэ гурим эгээн түрүүшынхеэ хэрэглээ. Мүнөө «ленинизм» гэжэ ойлгосодо марксист-ленинецүүд өөрынгөө нэмэлтэ оруулжа, марксизм-ленинизмын ниитэ баялигые улам үргэдхэнэ, хүгжөөнэ.

Ленинэй үзэл суртал, Агуу ехэ Октябриин дүй дүршэл— хүн түрэлтэнэй сэгнэшэгүй баялиг мүн. Россиин революциин дүршэл социализмын туйлалта боложо түүхэдэ оробо, энэ дүй дүршэлые хэрэглэн, ерээдүй сагай уласхоорондын революци өөрынгөө социалис байшангые бодхоон байгуулхал гээд Ленин омогорхон хэлэдэг байһан юм.

Эб найрамдал, амгалан тайбан байдал социализм хоёр хоорондоо таһаршагүй гэһэн Ленинэй үгэнүүд мүнөө үеын бүхы хүн түрэлтэндэ онсо удха шанартай. Совет засаг дэлхэйн дайнай оршондо мүндэлөө. Түрүүшын лэ үдэрһөө империалис алалсаае эрид буруушаажа, эбсэшэгүй тэмсэл эхилһэн байгаа. В. И. Ленинэй бэшэһэн Эб найрамдал тухай декрет хадаа Совет засагай түрүүшын гүрэн түрын удхатай акт байһан юм. Дайн сэрэгые болюулхые, гүрэнүүд хоорондохи али алиндаашье таарамжатай харилсаа байгуулхые тэрэ уряалһан байгаа.

Зүгөөр эб найрамдал, амгалан байдал туйлахань бэлэн бэшэ һэн. Россида амгалан байдал туйлахын, ажахыгаа амжалтатайгаар хүгжөөлгын эрхэ байдал зохёохын тула Коммунис парти, бүхы ажалшад асари ехэ оролдолго гаргаа. «Амгалан байдалые бэлэхэнээр туйлажа болохо, эб найрамдал тухай дурдамсаар, буржуази табаг дээрэ табяад үгэхэ гэжэ бодомжолһон хүн гэнэн хонгор хүн гээшэл»,— гээд В. И. Ленин хэлэһэн юм. Мүнөө үедэ США түрүүтэй империалис хархис хүсэнүүдэй хүн түрэлтэниие дэлхэйн термоядерна дайнай аюулда түлхижэ байһаниинь Ленинэй хэлэһэн үгэнүүдые бүрин дүүрэнээр батадхана бшуу.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр 30 жэлэй туршада империалистнууд 120 дайн сэрэг, зэбсэгтэ хёморолдоо үүсхэһэн, тэдээн соонь 20 гаран миллион хүн зон хосорһон байха юм. Мүнөө үедэ США дэлхэйн 114 ороной газар дайда дээрэ 2500 бааза болон сэрэгэй бусад түхеэрэлгэнүүдтэй. Капиталис оронуудай сэрэгэй гаргашанууд 1950 онойхидо орходоо 20 дахин ургаа.

Империалис гүрэнүүд мүнөө үеын дайн сэрэгтэ бэлдэхэдээ, социализмын илалта түгэс дабшалтые зогсоохо национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе бута сохихо, мүнөө үе

АЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

…АЙНГАА ЖАРГАЛЫЕ ОЛОХО ГЭБЭЛ...

зэргын шэгнүүрые 130,3 гра… нэмэжэ шадаа. Энэнь ʒбаhан уялгаhаань 30,3 граммаар дээшээ болоно бшуу. Эндэ хүдэлhэн хүбүүд, басагадай дундаhаа хоёрдохи, гурбадахи жэлээ ажаллажа ябаhан hурагшад Марина Дабаевае, Соёлма Банзаргашеевае, Баяр Холбоевые, Люба Мартыновае болон бусадые дурдан магтамаар.

Тус лагерьнуудта хамта дээрээ 56 hурагшад амарха зуураа 6023 толгой хурьгадые адуулан ехэ болгоо. Түрэл совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдэй, илангаяа хонишодой этигэл найдабарине үхибүүд харюулжа шадаба.

Мүнөө энэ лагерьта ажаллаhан хүбүүд, басагадай ажалай дүнгүүд согсологдон гаргагдаа. Мүн ябажа байгаа hуралсалай жэлэй түрүүшын хахадта туйлагдаhан амжалтануудые хараадаа абан, үбэлэй амаралтын үедэ ВДНХ-да ошохо түлөөhэгүй путёвконуудаар Үдын совхозой дирекци, партком, профком үхибүүдые шагнаха юм. Ингэжэ hурагшад ажал хэhэнэйнгээ түлөө олзо олохоhоо гадна, моральна урмашуулгада хүртэхэ байна бшуу.

— Энэ зундаа хоёр халаанай туршада хүдэлhэн Хоринин хоёрдохи дунда hургуулиин hурагшад Борис Фунся, Юрий Норбоев, Андрей Самбуев гэгшэд хурьгадые адуулжа, яhала hайн дүнгүүдые туйлаа, — гэжэ hургуулиин директор Н.Ц-Д. Осорова хөөрэнэ.

Анаагай совхозой гурбадахи отделениин түлгэнүүдые Хоринин нэгэдэхи дунда hургуулиин багша С. Г. Доржиевай хүтэлбэри доро адуулhан арбадахи классай хүбүүд, басагад ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө магтаалда хүртэhэн байна. Тэндэ ажаллаhан Олег Куприянов, Олег Носырев, Раджана Мангирова, Андрей Ситников, Виктор Черных гэгшэд багша Сергей Гомбоевич Доржиевтай сугтаа түрэл Эхэ оронойнгоо ниислэл Москва хото ошохо ВДНХ-гай путевкоор шагнагдаба.

Ажалай болон амаралтын лагерьнуудта хүдэлhэн багшанар Надежда Жамсараңовна Ринчинова, Наталья Николаевна Барбанова (Үдын дунда hургуули), Цыбик Цырендоржиевич Балданов (Онинобοрскын дунда hургуули) гэгшэд хониин малда дуратайгаар, ажалай найдамтай шэнэ халаан боломоор эдиршүүлые хүмүүжүүлээ гэжэ ажаглагдаа.

hурагшадай лесничествэнүүдтэ хүдэлhэн үхибүүдэй хүсөөр мүн лэ бага бэшэ хүдэлмэри хэгдээ. Тэдэнэр түрэл hуурингуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ ажал бүтээгээ.

Ахалагша олохон классуудай hурагшад хонишодоор, малшадаар хүдэлөө, үбhэ тэжээл хуряалгада хабаадалсаа.

Зунай амаралтын үедэ районой hургуулинуудай үхибүүд олондо туhатай ажал хүдэлмэридэ шалгаржа, түрэл совхозуудтаа үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэнь, хони хурьгадые адуулхадань, хартаабха болон овощ ургуулхадань горитой туhаламжа үзүүлhэн байха юм. Тэрэнэйнь түлөө манай район үнгэрэгшэ жэлэй ажалай дүнгүүдээр РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаhан байна.

Ехэшүүлэй хүдэлмэридэ ингэжэ эдир наhанhаа хабаадалгын ашаар гол шухала олон асуудал шиидхэгдэнэ гээшэ. Нэгэдэхеэр, эдиршүүл ажалда дүршэнэ, хилээмэн, hүн, тоhон болон хүдөө ажахын бусад продукцинууд яажа үйлэдбэрилэгдэнэб гэжэ тон hайнаар мэдэжэ абана. Хоёрдохёор, зарим эдиршүүл ерээдүйнгөө мэргэжэлые дурлан шэлэхэ аргатай байна. Гурбадахяар, ажал гээшэ үхибүүдые сэдьхэл бодолой талаар хүмүүжүүлнэ ха юм.

Ажалай болон амаралтын лагерьта гү, hурагшадай үйлэдбэриин бригадада гү, hургуулиин лесничестводэ гү — хаанашье үхибүүдэй ажалые эмхидхэдэг багшанар энээнине мартаха ёhогүй. Хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ хадаа общественнэ гэшүүдэй ажалhаа, үйлэдбэриhөө дулдыдадаг гэжэ эдиршүүл багаhаа ойлгожо абаха, хожомоо hайнаар ажаллаха мэдэрэлтэй боложо гараха зэргэтэй. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй табиhан эрилтэнүүдые районой гэгээрэлшэд hайн ойлгоно, hурагшадые hургаха, ажалай ерээдүйн халаанине дүрбэн тэгшээр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоно гээшэ.

Б. ШОИНЖОНОВ,
арадай депутадуудай Хоринин районно Соведэй арадай гэгээрэлэй таhагые даагша.

ГАЗАР АШАГЛАЛГЫЕ ХИНАХА ХЭРЭГТЭЙ

Байгаали хамгаалгын районно бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй суг Газар ашаглаха тухай хуулине сахилгаар шалгалта хэhэн байна. Газар ашаглан элдүүрилдэг 277 ажахын 88-дань мүнөө шалгалта хэгдэнхэй. Тэрэ тоодо 69 колхоз, совхоз оролсоно.

Бэшүүрэй, Кабанскын, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй районуудта газар ашаглалгын шалгалтада нийтын түлөөлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна. Эдэ районуудта тус тустаа 2—3 ажахы шалгагдаа.

Гэбэшье зарим районуудта иимэ шалгалтанууд хайша хэрэг үнгэрэгдэнэ. Газарай нөөсэ баялигые зүбөөр ашаглаха, хамгаалха, энэ хэрэгтэ ушардаг дутуу дунданууды усадхаха талаар Яруунын, Зэдын, Прибайкалиин районуудта мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй. Харгын ба геологическа управленинүүдэй, промышленна зарим предприятинуудай түлөөлэгшэд энэ асуудал бодотоор анхарангүй, ехэхэн талмай газарые муудхаhан байна гэжэ элирүүлэгдээ.

Бага гол горхонуудай, сабшалангуудай, уhалууриин ханаабуудай дэргэдэ малай фермэнүүд, шэнгэн түлишын складууд баригданхай. Тиигэжэ гол горхоной уhые бог шорой, наг шэбхэ, шэнгэн түлишэ бузарлана. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхоздо, Хяагтын районой Сухын арhанай заводто, Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоздо, Улаан-Үдын районой «Искра», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта иимэ ушар үзэгдэнэ. Байгаали хамгаалгын бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй энээндэ хабаададаггүйнь халагламаар.

Саашадаа газар ашаглалгые hайжаруулха талаар харюусалгата хэрэгтэ нийтын түлөөлэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаг лэ гэжэ уряалха байнабди.

И. ИГНАТЬЕВ,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

ЧИЛИ. Ороной ниислэлдэ, бусад хото городуудта Пиночедэй засагаархидай ябуулгые эрид шууд буруушааhан жагсаалнууд боложо үргэлжэлhөөр. Һүүлэй үдэрнүүдтэ Сантьягода патриодууд сэрэгэй хүсэнүүдтэй, полицинхидтэй ёhотой тулалдаа эмхидхэhэн байна. Засаг түрын тала баригшад июдэнhөө нёлбоhо гаргадаг гаазуудые, буу зэбсэгүүдые хэрэглэнэ. Тиигэбэшье ажалшадай эсэргүүсэлтые дараха шадалгүйдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сантьягода студентнүүд полицитай тэмсэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС • АПН

ХИЛЫН САНАhАА

ЭБ НАЙРАМДАЛ САХИН ХАМГААЛХА

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдал сахин хамгаалха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай арадуудай, мүн түби дэлхэйн бусад арадуудай үмэнэхи гол зорилго болоно. Уласхоорондын нэгэдэлэй штаб-байшанда «түхэреэн столой» дэргэдэхи совет ба американ журналистнуудай суглаан иимэ уряа доро үнгэрбэ. «Правда» газетын асуудалнуудта үгэhэн харюунуудтаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Андроповой дэбжүүлhэн Европодо буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэнэ совет дурадхалнуудые уулзалгада хабаадагшад үндэрөөр сэгнэбэ.

Газар дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахигдаха гү, али үгы гү гэhэн мүнөө үеын шухала асуудал совет олониитын гол анхаралда байна, — гэжэ эб найрамдал сахин хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ Г. А. Жуков уулзалга дээрэ мэдүүлбэ. Буу зэбсэг хуряаха талаар тодорхой алхамуудые туйлахын түлөө, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлахын түлөө СССР үсэд шангаар тэмсэнэ. Хэрбээ совет дурадхалнуудай бэелүүлэгдэжэ шадагдаа hаань, Баруун Европодо шэнэ американ ракетэнүүдые тодхолгые болюулха, мүн тэрэшэлэн Европодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэхи совет-американ хөөрэлдөөнүүдые амжалтатайгаар үргэлжэлүүлхэ зам нээгдэхэ байгаа.

Э. ХОНЕККЕРОЙ МЭДҮҮЛГЭ

БЕРЛИН. Баруун Европодо американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхолгые ГДР эрид шууд буруушаана. Түрүүшын сохилто хэхэ буу зэбсэг тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тэрэнэй туhаламжаар НАТО-гай оронууд Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдhээ булюу хүсэтэй болохые оролдоно. ГДР-тэ албанай хэрэгээр ерээд байhан ФРГ-гэй «ногоонтоной» партиин делегацитай уулзахадаа, СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Э. Хонеккер энээн тухай мэдүүлhэн байна.

ГДР ба тэрэнэй союзнигууд ядерна дайнай аюулые бага болгомоор хэлсээнүүдые туйлахые эрмэлзэнэ гэжэ тэрэ хэлээ. Тиимэhээ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой найруулhан эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бүримүhэн hайшаан дэмжэдэг байна.

Хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхын түлөө ГДР тэмсэнэ. Хэрбээ США-гай болон НАТО-гай талаар тэрэнэй союзнигуудай бүхы hануулганууд ба бүтэмжэтэй дурадхалнуудые анхарангүй орхёо hаань, хэрэг байдал тад ондоо болохо гээд ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ.

Түбэй Европодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлгүй зоно байгуулха тухай Швециин правительствын дурадхалые манай орон баhал дэмжэнэ гэжэ тэрэ зааба. ФРГ-гэй правительствын энэ дурадхалые дэмжээгүй байhаниинь халагламаар.

Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулха хэрэгтэй гээд «ногоонтоной» партиин түлөөлэгшэд hаналаа хэлээ. Хоёр немец гүрэн амгалан тайбан байдал хангахын түлөө онсо харюусалгатай байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

НИКАРАГУАГАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ГУЙЛТА

НЬЮ-ЙОРК. Американ сэрэгүүдэй Гренадада булимтаран ороhон тухай асуудал эндэ боложо байгаа ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVIII сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Сессиин зүбдэхэ зүйлдэ «Гренададахи байдал» гэhэн нэмэлтэ асуудал оруулха, тэрэнине түрүүшын ээлжээндэ хаража үзэхэ гуйлтатайгаар Никарагуагай правительство хандаба. Тус орондо буу зэбсэгээр булимтаран оролго ООН-ой Уставые ба уласхоорондын хуулине эбдэhэн ябадал болоно гээд ООН-ой дэргэдэхи Никарагуагай саг үргэлжын түлөөлэгшын сессиин түрүүлэгшэдэ эльгээhэн тайлбарилгын меморандум дотор хэлэгдэнэ. Зүүнэй Карибска гүрэнүүдэй эмхи байгуулха тухай хэлсээнэй ёhоор иимэ алхам хэгдээ гэhэншүү Вашингтоной худал хуурмаг баталамжанууд документ дотор эрид шууд буруушаагдана. Аюулгүйн Соведтэ тус асуудалые зүбшэн хэлсэхэ үедэ ООН-ой гэшүүн-оронуудай олонхинь сэрэгэй хүсөөр булимтаралгые буруушааhан. Гренадын газар дээрэhээ гадаадын сэрэгүүдые дары түргэн гаргаха эрилтэ табиhан байна.

ЭРДЭМТЭД hЭРГЫЛНЭ

ВАШИНГТОН. Рейганэй засаг захиргаанай дай журөөдэлгын хараа шугамайнь эсэстэ аюулайнь улам ехэ боложо байhан бүгэдэ нийтын ядерна дайн хүн түрэлтэнэй түүхэдэ hүүлшынхинь болоhо магадгүй, мүнөөнэй хүгжэлтэ дэбжэлтые сүм усадхахадаа болохо.

Эндэ hээгдэhэн «Дэлхэй ядерна дайнай hүүлээр» гэhэн уласхоорондын конференци дээрэ иимэ удхатай үгэнүүд хэлэгдээ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй хэрэглэгдэлэн бүхэдэлхэйн шэглэлтэй зүришэлдөөнэй али болохо сагай уларилай ба биологическа хойшолонгуудые гүрэнүүдэй олон жэлэй туршада шэнжэлhэн дүнгүүдые элдэб оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай хэдэн зуугаад ехэ мэргэжэлтэд ба эрдэмтэд хаража үзэнэ.

США-гай Корнелльскэ университедэй профессор К. Сейган ба Стэнфордско университедэй профессор П. Эрлих үгэ хэлэхэдээ, Хиросима дээрэ хаягдаhан американ атомна бомбын hомондо орхоодоо миллион дахин хүсэтэй мүнөө бии байгаа ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй миил зарим хубиин хэрэглэгдэhэн ушартаншье манай түби дэлхэйн агаарай дайдада ба уларилда айхабтар ехэ хубилалтанууд болохо юм гэжэ тэмдэглээ. Газар дээрэ олон hаранuудта hүни тоггохо, харин агаарай температура 15—25 градусаар хүйтэрхэ, ургамалай ба ан амитадай ехэхэн хубинь хүйтэнhөө хосорхо байна. Ядерна дайнай эсэстэ «хүн түрэлтэн эсэслэн хосоржошье магадгүй» гэжэ профессор П. Эрлих тоолоно.

СССР-эй ба СРВ-гэй хоорондохи
Хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай
договорто гар табигдаhаар 5 жэлэй ойдо

АХА ДҮҮНЭРЭЙ ХЭЛСЭЭН

Намартаа Вьетнамай ниислэл хото Ханойн үйлсэ гудамжанууд, талмайнууд ногоон ургамалнуудаар хушагдадаг юм. Ноябриин эхеэр тэдэнэр улаан тугуудаар, транспарантнуудаар шэмэглэн гоёогдодог. СССР-эй ба СРВ-гэй хоорондо хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договор баталhан ойн баярые вьетнам арад баярай оршон байдалда тэмдэглэдэг. 1978 оной ноябриин 3-да Москвада совет ба вьетнам арадуудай хоорондохи харилсаа холбоо хүгжөөлгэдэ шухала шата болоhон түүхэтэ энэ документдэ хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэд гар табиhан юм.

Вьетнамда совет-вьетнам энэ документые аха дүүнэрэй договор гэжэ нэрлэдэг юм. Үнгэрhэн табан жэлнүүд тэрэнэй шухала удха шанартай байhые харуулаа. Совет-вьетнам харилсаа холбоон үнэхөөрөө бүхы талын шэнжэтэй болонхой. Арадай ажахын, соёлой, гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, нийтын ба эрдэм шэнжэлэлгын ажабайдалай бүхы талануудые тэрэ хабаадуулдаг.

Вьетнамай ниислэл хотоhоо хойшоо хэдэн арбаад километртэ оршодог Хоабинь гэhэн багахан хото ушөө хэдэхэн жэлэй саада тээ сроной олон хүнүүдтэ мэдээжэ бэшэ hэн. Мүнөө тэрэнине бүхы республика мэдэхэ болонхой. Тиин энэнь гайхалтайшье бэшэ — Зүүн-Урда Ази дотороо зээл томо гидротехническэ барилга болохо 1,2 миллион киловатт хүсэтэй «Хоабинь» ГЭС-эй барилга түлэг ябуулагдажа байнхай. Тэрэнэй ашаглалгада оруулагдахада, Вьетнамай национальна элшэ хүсэнэй нөөсэ горитойгоор дээшэлхэ юм. «Эб найрамдал» гэжэ оршуулагдадаг «Хоабиниин» тох промышленна томо предприятинуудта станогуудые хүдэлгэхэ, полинуудые уhалхада туhалха, харин ГЭС-эй хүсэ ехэтэй хаалта огсом дошхон Хара мүрэнэй аашануудhаа хэдэн зуун жэлдэ хохидодог хүдөө ажахын эдлүүриин хэдэн зуугаад мянган гектар газарые үерhөө абарха юм.

— Станциие барилгын үедэ инженернэ орёо хүшэр асуудалнуудые шиидхэхэ болонобди,— гэжэ барилгын директор Нго Суан Лок хөөрэнэ.— Бидэ совет ханинартай нягта холбоотойгоор хүдэлдэгбди. Тэдэнэр эрдэм мэдэсээ, шадабаряа дуратайгаар манда дамжуулдаг. Совет мэргэжэлтэдэй дунда гансал дүй дүршэлтэй инженернүүд-гидро-барилгашад бэшэ, мүн өөрын хэрэгэй шадабаритад —бэрхэ гагнагшад, экскаваторщигууд бии. Вьетнам залуушуул тэдэнэрhээ hурана. Ушарынь гэбэл, манай объект республиканска комсомолой барилга гэжэ соносхогдонхой юм. ГЭС сроной арадай ажахыда тон ехэ удха шанартай байха юм. Гэбэшье эндэ Вьетнамай хүдэлмэришэн ангиин шэнэ отрядай бүридхэгдэжэ байhаниинь баhал шухала. КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ле Зуан hая Хоабинь ерэхэдээ, барилгашадай шэн зоригто ажалда үндэр сэгнэлтэ үгэhэн, совет ханинарай хүдэлмэрине пролетарска интернационализмын жэшээ гэжэ нэрлэhэн байна.

«Хоабинь» ГЭС хадаа Советүүдэй ороной техническэ туhаламжаар СРВ-дэ бодхоогдожо байhан табин барилгын нэгэниинь болоно. Харин hүүлэй 25 жэлдэ СССР-эй туhаламжаар Вьетнамда 200 шахуу предприяти баригданхай. Тэдэнэр республикын шэнэ социалис экономикын үндэhэ hууринь болоо юм. Дулаанай «Фалай» гэhэн электростанци, Ханой шадархи дизельнэ завод, Вьетнамай урда хубида нефть болон газай уурхайнуудые шэнжэлжэ ашаглаха «Вьетсовпетро» гэhэн хамтын предприяти, Шонгбе провинцида каучугта ургамалнуудай плантацинууд —эдэ барандаа хамтын барилганuудай миил зарим хубинь болоно.

— Манай харилсаа холбоон үрэ түгэсөөр, али алиндамнай аша туhатайгаар хүгжөөгдэнэ,— гэжэ Вьетнамай коммунистнуудай партиин ЦК-гай гэшүүн, вьетнам арадай агууехэ вождиин нэрые зүүжэ ябадаг ороной тон томо Хошимин хотын арадай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Май Ти Тхо намтай хөөрэлдэхэдөө, онсолон тэмдэглээ hэн. Хошиминэй портоор хэдэн миллион тонно ашаан жэл бүри үнгэрдэг байна. Станогууд, машинанууд, хүдөө ажахын техникэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүд, шухала промышленна тухеэрэлгэнүүд СРВ-дэ эльгээгдэдэг. Харин Соведүүдэй ороной улаан туг намилзуулhан теплоходууд Алас-Дурнын ба Хара далайн портнуудта гадаадын худалдаанда гаргадаг Вьетнамай заншалта эд бараа — буд, сай, кофе, овощ болон үрэ жэмэс зөөдэг юм. Һүүлэй табан жэлдэ гурба дахин шахуу ехэ эд бараа СССР-тэ эльгээгдэдэг болоо. Вьетнам тропическа үрэ жэмэс тарижа ургуулха ехэ арга боломжотой. Тиимэhээ түхэреэн жэл соо овощ эльгээхэ аргатай юм. Совет Алас-Дурнын түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар hая боложо үнгэрhэн суглаан дээрэ СССР-эй тус районие Вьетнамай овощ болон үрэ жэмэсээр хангаха талаар тодорхой хэмжээнүүд хараалагдаа hэн. Тиин совет ажалшадай хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула бидэ боломоор бүхы юумэ хэхэбди.

Хоёр ороной хоорондохи соёлой, хүгжөөлгэдэ совет-вьетнам договор шэнэ ехэ түлхисэ боложо үгөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ вьетнам харагшад Советскэ Союзай зохёохы ажелтанай коллективүүдтэй ба гүйсэдхэгшэдтэй танилсаха аргатай байгаа. «Березка» гэhэн ансамбль ба Совет Армиин Улаан тугта ансамбль, Кубаниин хасагуудай хоор, Таллинай, Одессын, Кишиневой театрнуудhаа балетнэ труппа, Е. Беляев, Л. Зыкина, Л. Кунакова, Д. Шафран эндэ ерэhэн байна. Хайфоной ба Ханойн, Хошиминэй болон Дананггын харагшад тэдэнэрэй гайхамшагта бэлиг шадабарие альга ташалгаар угтаа hэн. Тиин өөhэдынгөө ээлжээндэ совет олохон хото городуудай хүн зон Вьетнамай эртэ урдын соёлтой танилсаhан байгаа. Вьетнамай классическа театрай, «Лотос» ба «Молодость» гэhэн эстрадна ансамбльнуудай гастрольнууд Советскэ Союзда ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө hэн. Вьетнамай уран зурагай искусствын шадабаритадай бүтээлнүүдэй выставкэнүүд олохон хото городуудта дэлгээгдэhэн байгаа.

— Эдэ уулзалганууд нэгэ нэгээ бүри hайнаар мэдэжэ абахада туhалдаг байна,—гэжэ СРВ-гэй соёлой ба мэдээсэлэй министр Нгуен Ван Хиеу тэмдэглээ hэн. Жэшээлбэл, үнгэрhэн жэлэй декабриин hүүл багта Вьетнамда үнгэргэгдэhэн СССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан СССР-эй соёлой үдэрнүүд сэдьхэлдэ хадуугдама hайхдэр боложо тодороо hэн. Вьетнамай ба Советскэ Союзай залуушуулай хани барисаанай, харилсаа холбооной заншалта табадахи уулзалгын үедэ соёлой ехэ программа харагшадые баяхлуулаа. Вьетнамай бэеэ даанхай байдалай соносхогдоhоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Советскэ Союзда Вьетнамай соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

СССР-эй ба СРВ-гэй хоорондо хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорто гар табигдаhан 5 жэлэй ба Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 66 жэлэй ойн хоёр гайхамшагта үдэртэ зорюулагдаhан совет-вьетнам хани барисаанай hара эдэ үдэрнүүдтэ Вьетнамда үнгэргэгдэжэ байна. Һарын хэмжээн соо нийтэ-политическэ ба соёлой олон янзын хэмжээ ябуулганууд: митингнүүд, хөөрэлдөөнүүд, выставкэнүүд, концертнүүд үнгэргэгдэнэ.

Виктор ХРЕКОВ.
(ТАСС).
Ханой—Хошимин— Москва.

ХИЛЫН СААНАХИ СОЁЛОЙ hОНИН

ВАРШАВА. Арадай Польшын ниислэл хотодо Москвагай А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ ород хэлэнэй институдай филиал хүдэлдэг юм. Тэрэ hуралсалын мүнөөнэй шэнэ хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай, түгэс бэлэдхэлтэй совет багшанар тэндэ хүдэлдэг, ородой ба совет классигуудай зохеолнуудай библиотекэ, ород хэлэнэй хэшээлнүүдые мянгадаан дээрэ бэшэлэн бүүлгабаринууд бии юм.

Польшодо 30 мянганhаа дээшэ мэргэжэлтэд ород хэлэ шудалдаг. Поляк мэргэжэлтэд институдта ходо ерэжэ байдаг. Тэдэнэр Советскэ Союзда ажаллахаяа ошохынгоо урда курсада hуралсадаг. Варшавадахи ород хэлэнэй институдай филиал Польшын ба совет хэлэ, бэшэгэй институдуудай шэнжэлэлгэнүүдые тааруулан ябуулдаг научна эмхи болоно.

ВЕНЭ. Соёлой ба хүгжэмтэ заншалнуудаар баян Австриин эртэ урдын Зальцбург хотодо Ехэ театрай дуушадай концертнүүд амжалтатайгаар үнгэрөө. Агуу ехэ Моцартын Эхэ орондо жэл бүри үнгэргэгдэдэг «Зальцбургын соёлой үдэрнүүдэй» хэмжээн соо концертнүүд эмхидхэгдэhэн байгаа. Совет дуушад Евгений Нестеренко, Юри Мазурко, Тамара Милашкина ба Тамара Синявскаягай ехэ бэлиг шадабарине Австриин хэблэл тэмдэглэнэ. Олон үдэр урид концертдэ билеdүүд худалдагданан байгаа. Ехэ театрай артистнууд Австриин бусадшье зарим хото городуудта бэлиг шадабаряа харуулаа.

НАЙДАМТАЙ ЗАМААР

Нийтын үйлэдбэрине эршэдхэхэ, научно-техническэ дэбжэлтые хүгжөөхэ, холбоо барисаагаа саашадань үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ гэhэн коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудайнгаа стратегическэ хараа шэглэлые Экономическа Харилсан Туhалалсалгын Соведэй гэшүүн-оронууд хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ. Ажахын талаар бэе бэедээ нүлөөлгые гүнзэгырүүлгэ хадаа аха дүү оронуудай энэ табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлэн, социально-экономическа хүгжэлтэдөө шэнэ амжалтануудые туйлаха шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэйнь нэгэн болоно.

Энээниие СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай харилсан ажаллалгын дүнгүүд гэршэлжэ үгэнэ. Энэнь ГДР-эй ниислэл Берлиндэ болоhон соведэй ээлжээтэ XXXVII сессиин заседани дээрэ харагдаа.

Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай амгалан ёhоной үндэhэ hуурине hандаргаха, бэеэ даанги гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ убайгүйгөөр оролсохо, зохидоор харилсалгада hаад хүргэхэ гэжэ империализмын хүсэнүүдэй оролдожо байhан экономическа болон политическэ орёо бэрхэ эрхэ байдалда СЭВ-эй оронууд эб найрамдалай ба хүгжэлтын замаар найдамтайгаар дабшана. Эдэнэрэй амжалтанууд капиталис оронуудта экономическа доройтолгын үедэ илангаяа элеэр харагдана. 1982 ондо аха дүү гүрэнүүдэй национальна олзо оршонь — арадай ажахын хүгжэлтын хамтарuулагдаhан үрэ дүн — урдахи жэлэйхитэй сасуулбал 2,2 процентээр, харин промышленна үйлэдбэринь бүхы дээрээ 2,3 процентээр ехэ болоhон байна. Промышленна продукциин ургалтын гол хубинь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар туйлагдаа. Энэл үедэ хүгжэнги капиталис оронуудай национальна бүхы продуктын хэмжээн 0,5 процентээр доошолоо, мүн промышленна үйлэдбэринь 4 процентээр бага болоо.

Олон талаараа харилсан ажаллаhанай, уласхоорондын социалис ажалай хубаарилгын булюу байhые хэрэглэhэнэй ашаар коммунис болон социалис байгуулалтын зорилгонууд ашаг үрэ ехэтэйгээр шиидхэгдэнэ. Һүүлэй үедэ материальна үйлэдбэридэ хүсэеэ иигэжэ нэгэдүүлхэдээ, арадай ажахын хүгжэлтэдэ түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай онсо өөрсэ томо хэрэгүүдые шиидхэлгэдэ тэрэ улам бүри ехээр зорюулагдадаг боложо байнхай. Энэнь нэн түрүүн СЭВ-эй гэшүүн-оронуудые түлишын-элшэ хүсэнэй ба түүхэй эдүүдэй нөөсэнүүдээр, машинануудаар, түхеэрэлгэнүүдээр, хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой промышленностиин продукцяар, арадай хэрэглэмжын эд бараагаар хангалгатай холбоотой байха юм.

Тиимэhээ СЭВ-эй гүрэнүүдтэ түлишын-элшэ хүсэнэй hалбаринуудай түрүү зэргэдэ табигдадагынь дэмы бэшэ. Үнгэрhэн жэлдэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ урда жэлэйхитэй сасуулхада 2,8 процентээр дээшэлжэ, 1811 миллиард киловатт-часта хүрэнхэй. Шулуун нүүрhэ абалга 3,9 процентээр ехэ боложо, 1381 миллион тонно болоо. Урдынхиhаа ехэ нефть, байгаалиин газ абтаhан байха юм.

Металлургида үйлэдбэринь техническэ талаараа хурданаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлэгдэнэ, продукциинь шанар нилээд hайжаруулагдана. Бүридэлыень иигэжэ hайжаруулhанай ашаар бусад hалбаринуудые, нэн түрүүн машина бүтээлгые нарижуулан hайжаруулгада нүлөөлhэн байха юм. Бариmталбал: машина бүтээлгын болон металл болбосоруулгын промышленностиин продукциин ургалта СЭВ-эй оронуудта бүхы дээрээ 4,6 процентдэ хүрөө. Баhа иимэ нэгэ бариmтагай сасуулая: тэрэл 1982 ондо хүгжэнги капиталис оронуудта машина болон түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалга тоогоороо табан процентээр доошолhон байна.

Социалис экономико доройтоно, харилсаа холбооnь hандарна гэhэншүүгээр буржуазна хуурмаг бодолтоной хэлэдэгынь буруу hүрөө. СЭВ-эй комплексно программын ёhоор харилсан ажаллалгын дүнгүүдые шэнжэлэлгэ ба саашанхи зорилгонуудые тодорхойлололго юу харуулнаб гэхэдэ, аха дүү гүрэнүүдэй арадай ажахын түсэбүүдэй улам бүри нягтаар холбогдожо, тааруулагдажа байhаниинь эдэ тодорхойлолгонуудые эрид буруушаажа үгэнэ. Энээниие табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабариин бэелүүлэгдэжэ байhанай түрүүшын үрэ дүн гэршэлнэ ха юм.

В. ПЕТРУНЯ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ГАБЬЯА ЕХЭТЭЙ ТҮМЭР ЗАМШАН

Залуу үетэнние хүмүүжүүлгэдэ ажалай, дайнай, партиин ветерануудай үүргые дээшэлүүлхэ тушаа гүрэн түрын зүгһөө һүүлэй үедэ онсо анхаралай хандуулагдажа байхада, арад зонойнгоо аша туһада ажабайдалаа, ами наһаяа сүм зорюулһан хүнүүд тухай бусадта хөөрэжэ үгэхэ дуран хүрэдэг. Эгээл иимэ хүнүүдэй нэгэн Яков Иванович Курнос Бабушкин хотодо ажаһуудаг. Городой залуу түмэр замшадай, оёдолшодой, бусадшье һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда тэрэнтэй уулзажа боломоор юм. Сэрэгэй патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри Кабанскын райондо һайнаар ябуулагдадаг гэжэ мэдээжэ. Энээндэ Яков Иванович мэтэ хүнүүдэй хубитын ехэ байһаниинь ойлгосотой.

Хорёод онуудай үеын Мысовск (мүнөөнэй Бабушкин) Яков Ивановичай ухаанда ороодхино ёһотой. Сэдьхэлдээ гал дүлэ бадарган, шэнэ ажабайдал зохёон байгуулалсажа ябаһан нүхэдынь тэрэл залуу, энеэбхилэнги үрин, шударгы шуран зандаа тэрээндэ һанагдана бшуу. Павел Белобородов, Николай Рябчиков, Прокопий Махнев, Зоя Черкасова ба бусадшье шэнэ үе сагай түлөө тэмсэжэ ябаһан түлэг һайхан наһандаа бэлэйл. Зариманиинь мүнөөшье амиды мэндэ, арюухан жаргалта сагай түлөө агаараар амилан, аша гушанараа үргэлсэжэ, арад зонойнгоо революционно, дайшалхы ёһо заншалнуудые эдир үетэндэ дамжуулна. Эдэнэй дунда түмэр замшад олон.

Яков Курносой эсэгэ политическэ сүлэлгэдэ Сибирь руу эльгээгдэһэн юм. Тиин бүри багаһаа оршоң тойронхи үйлэ ушарнууд тушаа шүүмжэлхы ёһоор ухамайлан бодомжолжо һураһан һубэлгэн долонгир хүбүүн һэн. Арба гаран наһандаа ажалай амта танижа, хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсаһан ушарынь тэрэнэй бүхы наһандань, хуби заяандань шиидхэхы нүлөө үзүүлһэн байна. Ашаанай поезднуудай кондуктораар нэн түрүүн хүдэлхөөр ороо. Тэрэ үедэ энэ тушаалда хүдэлһэн хүн гол түлэб поезднуудай аюулгүй ябадал хангаха үялгатай байгаа. Үсэд нэтэрүү, үдэр һүниие илгадгүй хүдэлдэг, эдэбхитэй, эмхидхэхы бэлигтэй комсомолец Яков Курнос Мысовскын комсомолой ячейкын секретаряар һунгагдаа бэлэй.

Түрэл нютагаймнай түүхэ гэхэдээ, эгээл иимэ хүдэлмэришэ, үүсхэлшэ хүнүүдэй ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдые дурдадаг заншалтайбди. Буряадай гигант ПВРЗ-е барилгада республикымнай нютаг бүхэнһөө шахуу хүнүүд хабаадалсаһан. Мысовскын түлөөлэгшэ Яков Курнос партиин уряагаар ПВРЗ-е барилгын комсомолой штабай бүридэлдэ оролсоһон юм. Гурбан һарын туршада барилгашадые эдеэ хоолоор хангалгада хүдэлөө. Ангиин тэмсэлэй буураагүй хүшэр хүндэ энэ үедэ хүдөө нютагуудһаа талха, таряа мори тэргээр зөөхэ гээшэнь бэрхэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг мүн.

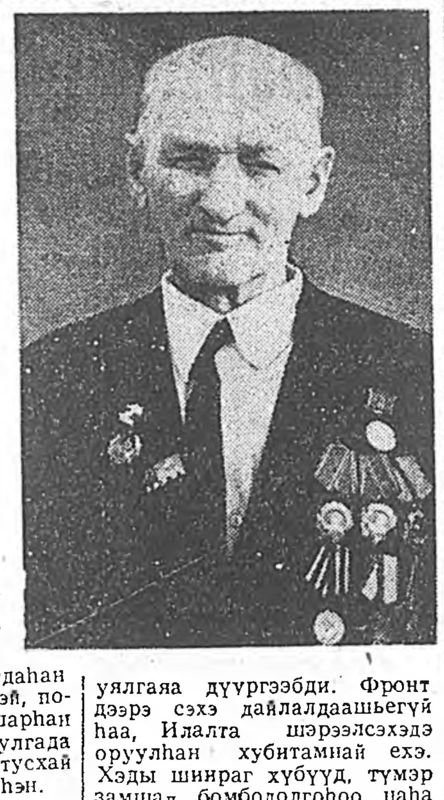
— Ашаагаа саг болзортоо хүрэхэ газартань хүргэхые оролдохош. Харгыдаа айлай газаа хонохо сагай ерэхэдэ, унтаха нойр гэжэ юу байхаб даа. Арадай зөөри гээшэ айхабтар харюусалгатай ха юм. ПВРЗ-гэй комсомолой комитедэй секретарь Дондок Цыреторовтэй хоюулан ехэл эбтэйнүүд таряа талха зөөлгэеэ ударидадаг һэмди,— гэжэ Яков Иванович хамтын хэрэгтэ хабаатай залуу наһаяа дурсан хөөрөө бэлэй.

Гэбэшье Яков Ивановичай наһанайнь нэрэ хүндын омогорхол түмэр зам мүн. Нэгэ һонирхолтой баримта дурдая: Бабушкин хотодо ажаһуудаг хүдэлмэришэдэй 70 гаран процентнь түмэр замшад юм. Кондукторнуудай резервын начальнигаар томилогдоходоо, хүдэлмэриингөө онол аргануудые һайжаруулха тушаа бодомжонууд толгойдонь түрэжэ эхилээ бэлэй.

—Яков, үдэр, һунишье гэртээ хүсэд харагдахагүйш. Бусад зон хүдэлөөшье һаа, гэрээ, гэргэнээ мартанагүйха юм гээд һамгамни хаа-яа гэмэрбэшье, намаяа һайн ойлгодог байһан юм,— гэжэ Яков Иванович наһанайнгаа хани тээшэ энеэбхилэн хаража хөөрэнэ.

Яков Ивановичай гаргаһан түрүү үүсхэл үргэнөөр дэлгэржэ, түмэр замай олон ондоо отделенинүүдтэ бодотоор хэрэглэгдэжэ эхилһэн юм. Иигэжэ 1938 ондо ашаг үрэ ехэтэй, түрүү үүсхэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн Я. И. Курнос гүрэн түрын зүгһөө дээдын шагналаар — Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм. Нүхэр Курносой ураалан нарижуулгын дурадхалай ашаар поезднуудые ябуулха бригадануудай тоо үсөөрһэн, вагонуудай миин зогсохо саг нилээд хороогдоһон байна.

Яков Курнос иимэ үндэр шагналда хүртэһэндөө сэдьхэлээ омогорхол баяраар хэды халяабашье, уялга, харюусалгынгаа дээшэлһые гүйсэд мэдэрээ һэн. 1931 ондо Наушки руу түмэр харгын далангай табигдахада, кондукторай хүдэлөөе хүтэлбэрилөө. Уданшьегүй Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилжэ, Мысовая станциин партийна организациин секретарь Я. И. Курнос сэрэгэй поезднуудые ашаглалгын отделенидэ алба хэһэн, дайнай дүүрэтэр габьяа оролдосотойгоор хүдэлжэ гараһан намтартай. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ түмэр замай транспорт дээрэ һайнаар хүдэлһэнэй, һандаргагдаһан түмэр зам һэргээлсэһэнэй, поезднуудай ябадалда ушарһан һаад тойбо хойшолуулгада хабаадаһанай түлөө тусхай тэмдэгээр шагнагдаа һэн.

Дайнай һүүлээр 1951 ондо Я. И. Курнос Мысовая станциин дежурнаар хүдэлөө. Эндэ түмэр замшадые үйлэдбэриин зорилгонуудые бэелүүлгэдэ шадамар бэрхээр элсүүлһэнэй түлөө Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан юм. 1956 он Яков Ивановичай ажабайдалда мартагдашагүй хаһа мүн. Поезднуудай һаадгүй ябадал хангаха хэрэгтэ онсо амжалта туйлаһан, олон удаан жэлдэ нэгэл ажалдаа урагшатай хүдэлһэн ажалай ветеран Ленинэй орденоор хоёрдохёо шагнагдаа һэн. Республикын эгээл хүндэтэй хүнүүдэй нэгэнэй нигэжэ хөөрэһэниинь мартагдашагүй: «Амгаланшье үедэ, дайнайше үедэ адли тэгшэ урагшаа һанаатай хүнүүд олон һэн. Минии наһахада, эдэ үндэр дээдэ шагналнуудии бүхы коллективэймнай габьяа мүн. Байлдаан, тулалдаануудайшье үедэ бидэ сэрэгшэд мэтэ уялгаяа дүүргээбди. Фронт дээрэ сэхэ дайлалдаашьегүй һаа, Илалта шэрээлсэхэдэ оруулһан хубитамнай ехэ. Хэды шинраг хүбүүд, түмэр замшад бомбодолгоһоо наһа бараа һэм... Василий Коркин, Василий Самоваров, Иван Мазарчук, Александр Лопато — олон һэмди даа, сэрэгэй поезднуудые ашаглалгын отделенидэ ябалсагшад..,— гэжэ ветеранай хөөрэхэдэнь, хизаар нютагтамнай болоһон үйлэ ушарнууд, түрэл оронойлмнай хүшэр хүндэ байдалда ороһон үе бүри элеэр мэдэрэгдэхэдэл гээ һэн.

Мүнөө Мысовая станциин узел Зүүн Сибириин түмэр замай эрхим коллективүүдэй нэгэн мүн. Дамжуулгын Улаан туг эндэ хэтэ мүнхын хадагаламжада үгтэнхэй. Энэл даа, партиин, арадай үнэн сэхэ хүбүүдэй, тэрэ тоодо Яков Иванович Курнос мэтэ хүнүүдэй габьяата ажалай үрэ дүн.

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Я. И. Курнос.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ДУРАСХААЛАН АМИДЫ ЗҮРГ...

«Руде право» газетын ахамад редактор Зденек Горжени Прагада намтай хахасаха дээрээ, өөрынгөө шэнэ ном бэлэглэбэ. Тэрээн дээрээ нигэжэ бэшэнхэй: «Хорин жэл утатай хани нүхэсэлэйнгөө түлөө һайниие хүргэнэб».

Зүб даа, хорин жэл утатай хани нүхэсэл... Зүгөөр Прагада уулзатараа бидэ нюур нюураа харалсаагүй зон ябаа бшуубди.

ДАЙНАЙ ҺҮҮЛШЫН АМИСХААЛ

Горжени бидэ хоёрые тиихэдэ, 1965 ондо, хэнтэймнайшье танил бэшэ хүн нүхэсүүлһэн юм. Тэрэ хүнэй нэрэ, обог — Илья Шкловский. Анхандаа таряашанай бүлэдэ түрэһэн Илья бүхы наһаараа түмэр зам заһабарилдаг хүдэлмэришэнөөр ажаллаһан намтартай. Харин дайнай жэлнүүдтэ Т-34 танкын механик-жолоошон болоһон байгаа ха юм.

Зоримгой, хододоо урагшатай ябадаг Шкловский Украинын Каменец-Подольский хотоһоо Берлин хүрэтэр дайлалдан дабшахадаа, һомоной түгдэрхэйдэшье дайруулаагүй һэн. Рейхстаг хүрэтэр Берлинэй хэдыхэн лэ үйлсэ үлөөд байгаа. Эгээл энэ үедэнь тэрэнэй алба хэдэг танкова частиие тад ондоо тээшэнь — Судетскэ хадануудай саана буһалгаалан бодоһон Чехословакиин ниислэл Прага эльгээжэрхео бшуу. Тиигэжэл Илья Шкловский баатарлиг тэмсэлэй гэршэ болоо һэн.

Гурбан һүни, гурбан үдэр. Амарха, унтаха гээшэ мартагданхай. Үдэр бүри тулалдаан. Эгээл богони зам шэлэжэ, Рудна хадануудай эгсэ хаяагаар танкнууд урагшаа һомон түргөөр зуралзаа.

—Илюша, гаазаа нэмээ! Илюша, табадахи скоростёороо!,— гэжэ экипажайнь командир Иван Гончаренко гуйжашье, захиржашье ябаа. Теэд табадахи скоростинь орожо үгэхэеэ болищонхой. Олон тулалдаанда хабаадажа, һанги набта һүрэһэн танкнь хашан мориндол урагшаа дабшаха юм бэшэ. Яахабши даа, фронтын хэдэн зуун харгынуудта элэһэн катогуудайнь резинэнүүд таһаран ударанхай. Һүни зогсолгын болоходо, бүхы резинынь хобхолон абаад, гэнжыень татажархиһан юм. Одоолшье Гончаренко хүхюугээр: «Урагшаа, бүхы шадалаараа урагшаа!» — гэжэ хашхарба.

Харгын шулууһаа ошо сасаруулан, хажуудань байхаар бэшээр хахинан, Т-34 урагшаа эрмэлзээ һааб даа. Асфальт харгы дээгүүр һарайлдан зогсоһон автомашинануудые ябууд урбалдуулан, окопууд сооһоо үшөөл буудажа һууһан фашистнуудые низа даран, үүрэй сайха үеэр тэдэнэй экипаж алтан Прагын хойто захын районууд руу эгээл түрүүн нэбтэрэн ороо һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлшын, 1418-дахи үдэрэй үглөө мандаба.

Тэдэниие үшөө нэгэ тулалдаан урдань хүлеэжэ байгаа.

Влтава мүрэн тээшэ эгсэ бууһан харгы дээрэ, Подбруска үйлсэдэ, улаан хирпиисэ гэр шадар (мүнөөшье энэ гэр байрадаа бии), Манес гэжэ хүүргэһээ холо бэшэхэнэ үхэлтэ тэрэ тулалдаан һүжэрөө бэлэй. Мүрэнэй саада эрьедэ хороод байһан немец самоходконууд совет танкнуудые сэхэ буудажа эхилээ бшуу. Түрүүшын һомонууд башнииень тудажа, эрьелдэхыень болюулба. Тиигээшье һаань, Т-34 буудалдажал мэдээ. Удангүй пушкыень һомон тудаба. Яалтайб? Энэл тулалдаанай үедэ командир Иван Гончаренкэнь алуулшоо. Үлөөшэ дүрбэниинь баһал шархатанхай. Хори наһатай Илья Шкловский хамагһаа ехээр хохидоо. Үхэр буугай һомоной хэлтэрхэйнүүд нюурыень тудаһан, нюдэндэшье хүрэһэн байгаа. Яахабши даа теэд, дээрэхи люгынь нээлтэтэй һэн.

— Хааха яашье аргамни үгы һэн, — гэжэ Шкловский хожомынь хорёод жэлэй үнгэрһэн хойно сэхыень хэлээ бэлэй. Ушар юуб гэхэдэ, танкымнай газаа хүн үлэшэһэн байгаа бшуу.

Тэрэ хүниинь — газаршаниинь боложо ябаһан чех Франтишек Соучек һэн.

ТАБСАН ДЭЭРЭ ТАБИГДАҺАН ТАНК СОО ХЭД ЯБААБ!

Тэрэ үхэлтэ дайнай һүүлшын танкова тулалдаан болоожошье магад. Энэ бүгэдэн тухай хорин жэл үнгэрһэн хойно тодорхой мэдээн абтаа бэлэй.

Харин дүлөөр соробхилһон душэн табан ондо Иван Гончаренко Прагада сэрэгэй ёһололой гуримаар хүдөөлүүлэгдэжэ, баатаршалга харуулһан танкнь гранит шулуун табсан дээрэ гаргагдажа табигдаа һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, Гончаренкын командалһан Т-34 бэшэ, харин ондоо танк олдоо һааб даа. Ушар юуб гэхэдэ, тэдэнэй Т-34 даншье ехээр һанги набта болошоһон, үхэр буугай һомондо ара, үбэргүй дэлбэлүүлшэһэн байгаа бшуу. Юрэдөөл, һүлдэ танк, совет Т-34 табсан дээрэ табигдаа гэе. Энээнһээ боложо, удха үнгэнь хубилаагүй ха юм.

Зденек Горжени намайе нэн түрүүн Смихов, хүшөө болоһон танкда абаашаа. Удаань Подбруска үйлсэ хүрөөбди. Тэндэ, шулуун ханада чех баород хэлэнүүд дээрэ нигэжэ һиилэгдэнхэй: «Эндэ, 1945 оной майн 9-нэй үдэр, Улаан Армиин герой, генерал Лелюшенкын танкова бригадын ахалагша лейтенант Иван Григорьевич Гончаренко 25 наһандаа баатарай үхэлөөр унаа».

Теэд Гончаренкын экипажай нүгөө дүрбэн гэшүүдэй нэрэнүүдые хэн тойдорхойлооб, яажа хожомынь бэдэржэ тэдэниие олооб гэһэн асуудал эгээл эндэ гаргажа ерэһэниинь гайхалгүй.

Илалтын 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, «Руде право» газетын Москвада байдаг корреспондент Зденек Горжени энэ найдалгүй гэжэ һанахаар, юрэдөөл, ехэл орёо бэдэрэлгэ эхилһэн намтартай. Энэ бэдэрэлгэ тухай тэрэнэй бэшэһэн репортажнууд «Руде право» газетын түрүүшын хуудаһанууд дээрэ барлагдадаг һэн.

Дайнай үедэ танкистнууд ябаһан хэдэн арбаад мянган сэрэгшэдэй дундаһаа — гансал шагналда хүртэгшэдынь 250 мянга гаран хүн гэжэ тоологдоо — Горжени оройдоол дүрбэн хүниие олохо ёһотой байгаа бшуу. Юрэдөөл, ородоор хэлээ һаа, һүри үбһэн сооһоо дүрбэн тэбэнэ зүү бэдэрхэ зорилго тэрэнэй урда табигдаа ха юм.

СССР-эй Оборонын министерствын үргэн ехэ архив-данса сооһоо 63-дахи гвардейскэ танкова бригадын № 053 захиралтын олдоходол, бэдэрэгшын досоо наран гаража найдал түрөө һэн. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэл захиралтын үндэһөөр командир Иван Гончаренкын экипажай гэшүүд болгогдожо, механик-жолоошон Илья Шкловский, мэргэн буудагша Павел Батырев, һомологшо Николай Ковригин, пулеметчик Александр Филиппов гэгшэд томилогдоһон байгаа бшуу. Шагналда зууршалһан олон тоото саарһануудые, архивай бусад документнүүдые нилээд удаан урбуулһанай удаа, тэдэнэй анханайнь, дайнай урда тээхи үеын адресууд тодорхойлогдобо.

Тиихэдэл Горжени туһаламжа эрижэ, «Казахстанская правда» газетын журналистнуудта хандаха баатай болоо ха юм. Би тэрэ үедэ ахамад редакторай орлогшоор хүдэлдэг һэм. Зденек Горжени Москваһаа хонходоходоо, намда сэхэ тудаа бшуу. Тиигэжэл хорёод жэлэй саана хани нүхэсэлнай эхилһэн түүхэтэй.

Илья Шкловскиие бэдэрхэ хэрэгтэмнай бэшэг зөөдэг почтальонууд, түмэр замшад, багшанар һурагшад — хэн хэн гэшэгүй — аха аргаараа туһалаа бэлэй. Һүүлэй һүүлдэ адресыншье олдоо һааб даа. Дайшалхы танкист Казахстанай урда хубидахи түмэр замай Берлик гэжэ поселогто генерал Панфиловай нэрэмжэтэ үйлсын 73-дахи гэртэ амиды мэндэ ажаһуудаг байба.

Чехословакиин правительство Шкловский, Батырев, Ковригин, Филиппов гэгшэдые ороной сүлөөлэгдэһөөр хорин жэлэй ойн баярта хабаадахыень Прага уряа юм. Ратушада болоһон суглаан дээрэ тэдэ дүрбэндэ Чехослова-

ИСКУССТВАТАЙ ХАНИ БАРИСААТАЙ

Амар шадарай эгээл залуу леспромхозой түб болохо Снежный гэжэ һууриин тосхондо дуу, хүгжэмдэ, хатар нааданда дуратайшуул улам олон болобо. Эндэ Соёлой ордон нээгдээ юм.

Тайгын һууриин тосхоной шэмэглэл болоһон уужам салуу байшан соо 400 хүнэй һууритай киноконцертын зал түбхинөө юм. Хүүгэдэй хоорой, дуунай - инструментальна ансамблиин, уран һайханай бүлгэмэй кружогуудай репетици хэхын тула тааруу зохид таһалганууд үгтөө. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэдшье уншагшадаа шэнэ байшандаа урла.

Снежный хадаа БАМ-ай зүүн хубида урган бодоһон шэнэ һууриин тосхонуудай нэгэниинь мүн. Социальна хүгжэлтын түсэбэй ёһоор соёлой эмхи зургаанууд түрүүшын ээлжээнэй барилгануудай тоодо ородог, байрын гэрнүүдтэй нэгэ зэргэ баригдадаг юм. Түмэр зам шадархи хото городуудта хүгжэмэй һургуулинууд, соёлой байшангууд, клубуул нээгдэнхэй. Эндэ уран зохёолшодой нэгэдэлнүүд байгуулагданхай, 100 гаран кружок ба уран һайханай зохёол бүтээлнүүдэй студи хүдэлдэг. Уран зохёолшод, композиторнууд, ороной олохон хото городуудһаа артистнууд тэдэниие шефтээ абанхай юм.

(ТАСС-ай корр.).

Снежный,
Хабаровска хизаар.

«ЭЛҮҮР ЭНХЭ ҮДЭГТЫ, ЭДИРШҮҮЛ!»

Н. А. Каландаришвилиин үйлсэдэ оршодог һаруул томо сонхонуудтай энэ байшынгые (1-дэхи зураг) эдир улаанүдынхид, тэдэнэй гэртэхин, түрэлхид һайнаар мэдэхэ байха. Хүүгэдэй 2-дохи энэ поликлиникэдэ илдам һайхан сэдьхэлтэй, анхарал ехэтэй хүн зон ажалладаг юм. Тэдэнэр хүүгэдэй элүүр энхэ, ходоодоо жаргалтай, сэнгэлиг нюур шарайтай байхын тула үнэн зүрхэнһөө оролдожо, һэргылэмжын ба ойлгуулалмжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг.

—1980 ондо энэ шэнэ байшанда түбхинөө һэмди,—гэжэ поликлиникын ахамад врачай орлогшо Тамара Радионовна Трифонова хөөрэнэ. —Мүнөө үеын медицинын эрилтэдэ гүйсэд харюусама эрхэ байдал эндэ түхеэрэгдэнхэй. Тусхай мэргэжэлтэй врач бүхэнэй кабинедүүдтэ мүнөө үеын оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо. Мүн лэ тусхай туһаламжа үзүүлэлгын таһалганууд нээгдэжэ, хүүгэдые эмшэлхэ талаар нэмэлтэ арга боломжо зохёогдоһон байна. Гараха 1984 он манай коллективэй ажабайдалда өөрын шухала удхатай. Юуб гэхэдэ, поликлиникымнай байгуулагдаһаар 60 жэл гүйсэхэнь. Ойн баярайнгаа үдэрые эрхим ажалаараа тэмдэглэхээ хүдэлмэришэднай мүнөөнһөө оролдожо байнхай. Теэд ажалнайшье харюусалга ехэтэй. Анхарал, оролдосо, һайн һайхан үгэ врач болон медсестрануудай хэрэглэдэг эм дом болоно гээшэ.

Надежда Фёдоровна Лазарева (2-дохи зураг) хүүгэдэй врачаар хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Өөрынгөө участогай бага наһатаниие, илангаяа мансытай хүүгэдые һайнаар мэдэдэг. «Аша туһыень һайнаар харюулжа шададаг хүүгэд шэнги пациентнүүд байхагүй», —гэжэ тэрэ тоолодог.

Хуушан байшандаа рентгенэй кабинет нэгэ таһалга эзэлдэг һаа, мүнөө поликлиникынгаа табан кабинедые эзэлнэ. Мүн лэ рентгенэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд табигдаа. Лаборант Татьяна Федоровна Суприкова (3-дахи зураг) ажалайнгаа үдэрые рентгенэй аппарадые шалгалгаһаа эхилдэг.

Поликлиникын ахалагша медсестра Антонина Алексеевна Кузьмина (4-дэхи зураг) баян дүршэлтэй хүдэлмэрилэгшэ юм. Тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ аяар холын Баунтын райондо ажалайнгаа намтарые эхилһэн байха. 15 жэлэй туршада партийна организацинга секретаряар һунгагдаад, мүнөө һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ба сестрануудай совендүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Агууехэ Октябриин социалис революциин һүүлээр совет медицинэ хурдан түргөөр хүгжэжэ, хүн зоной элүүр энхые найдамтайгаар сахин хамгаална. Илангаяа багахан эрхэтэдэй элүүр энхые сахиха, тэдэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ, аргалха эмхи зургаанууд жэлһээ жэлдэ олошорно, эрхэ байдалынь улам һайжарна. «Онсо ямбатай» эрхэтэдтэ манай гүрэнэй хандуулдаг анхарал энэл болоно бшуу.

Х. СОКТОЕВ.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

Хяагта хотодо профсоюзно-комсомолой урилдаан һаяхан үнгэргэгдэбэ. Энэ заншалта мүрысөөндэ мянга гаран хүн хабаадаа.

Тэдэнэр 800, 1100, 2000 болон 3000 метрэй зайда урилдаһан байна. Хяагтын интернат һургуулиин команда олонхи зайнуудта шангай һууринуудые эзэлжэ, командын тоосоогоор эрхимлээ. Наушкын, хүгжэмэй училищиин, 1-дэхи, 2-дохи дунда һургуулинуудай, бусад командануud яһала һайч дүнгүүдые харуулба. Байгша оной мүрысөөндэ 9-дэхи СПТУ-гай, «Сельхозхимия» нэгэдэлэй түлөөлэгшэдэй хабаадаһаниинь һайшаалтай.

А. КЛИМОВ.

• • •

Советскэ Союзай Герой И. М. Трофимовай шанда хүртэхын түлөө һурагшадай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар мүрысөөн Нарһата тосхондо һаяхан үнгэргэгдэбэ. Хэжэнгын, Загарайн, Захааминай, Баунтын болон бусад районуудай дүн хамта 138 эдир барилдаашад хаба шадалаа туршалсахаяа энэ мүрысөөндэ сугларһан байна. Яруунын барилдаашад дүршэл шадабариин талаар бэлэдхэл һайнтай байгаа гэжэ тэмдэглэхээр.

Эгэтын-Адагай барилдаашад А. Жамбалов (45 килограммай шэгнүүртэ), З. Лыгденов (52 килограммай шэгнүүртэ) нэгэдэхи һууринуудые эзэлээ. Харин 56 килограммай шэгнүүртэ Б. Бадмаев А. Дашицыренов хоёр тэнсэжэ, нэгэдэхи—хоёрдохи һууринуудые хубааһан байча. Г. Пунцыков (60 килограмм), И. Цыренов (65 килограмм). Ц-Е. Лыгденов (70 килограмм) гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүртэ илаа.

Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин һурагша А. Жамбалов мүрысөөнэй эгээн эрхим барилдаашан гэжэ тоологдоо.

Энэ мүрысөөн урда жэлнүүдтэ гансал район дотороо үнгэргэгдэдэг байгаа һаа, мүнөө республиканска удха шанартай болобо гээшэ. Тиимэһээ ерэхэ жэлдэ үшөө шанга тулалдаанууд болохо бэзээ гэжэ хүлеэгдэнэ.

Д. АМОГОЛОНОВ.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай октябриин 29-дэ үнгэргэгдэһэн 44-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень таaха спортлото»: 530.347 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (28 карточка) таагшад — 1.828 түхэриг, дүрбэн номер (1239 карточка) тааһан хүнүүд — 38 түхэриг, гурбан номер (20278 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.430418 билет ороо. Табан номер (8 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (2029 карточка) таагшад — 166 түхэриг, гурбан номер (76522 карточка) тааһан хүнүүд 8 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 44-дэхи тиражай шүүбэринүүд ноябриин 9-һөө декабриин 9 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Малшадай үбэлэй ажал хэрэгүүд» — түрүү бэшэг. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Экономическа һуралсал. «Эрдэм мэдэсээ бусадта дамжуулан үгэнэ»—А. Постриганиин статья. БАМ: үдэрһөө үдэртэ. «Таксимо ошохо поезддо—үргэн харгы». —А. Мезенцевэй хөөрэлдөөн. «Хүдэлмэришэн гэһэн үндэр нэрэ зэргэ»—П. Баталовай статья. «Сэлэнгэдэ комсомолой долоон хоног»—суглуулбари. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдэй суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. Театр. «Уран һайханай ёһо заншалнуудые улам арьбадхаха»—П. Романовай статья. Хилын саанаһаа. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһан тематическа. Харгы дээрэ аюулгүйе сахиха тухай материалнууд эндэ толилогдоно.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, саһан орохогүй, зүүн тээһээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 3 градус хүйтэнһөө 2 градус хүрэтэр дулаан байха. Хойто районуудта 6 градус хүйтэн болохо.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильмнүүд. 10.20 — «Гонщики» — уран һайханай фильм. 11.40— «Дүлэтэ жэлнүүдэй дуунууд». 12.05 — Баримтата фильм. 12.55 — Шэнэ һонин. 15.15— Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.35 —«Түүхын хуудаһанууд» Дайшалхы Улаан Тугай гурбан орденой кавалер артиллериин генерал-майор А. Ф. Сергеев дамжуулгада хабаадаха. 17.20— Киноочерк. 18.05 — Арадай инструментнүүдэй «Русские узоры» оркестр наадаха. 18.30 — «Шатарай һургуули». 19.00 — «Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар).

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30 — «Спортивна дамжуулга». 22.00 — «Время». 22.30 — Воронежой гүрэнэйород арадай хоорой концерт. 23.30 — Баримтата фильм.23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 24.00— Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» — ЦСКА.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Үглөөнэй гимнастика». 9.15 — Баримтата фильм. 9.35 — «СССР-эй далайнууд». 10.05— Испан хэлэн. 10.35 — «XIX зуун жэлэй 70-аад, 80-яад онуудай хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн ба Россида марксизмын таража эхилэлгэ». 11.05 — «ПТУ-гай һурагшадта астрономи». 11.35 — Н. Г. Чернышевский. «Что делать?» 9-дэхи класс 12.00— «Манай саад». 12.35 — Н. Г. Чернышевский «Что делать?». 9-дэхи класс. 13.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.15— «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 1-дэхи класс. 14.15 —«Испан

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2.54—54, зам. редактора—2 68.08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50 52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2 34 05 пропаганды—2-56 23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64 -36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2 57 63 информации—2-60-91, переводов—2,54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Н-01698. Заказ № 253.